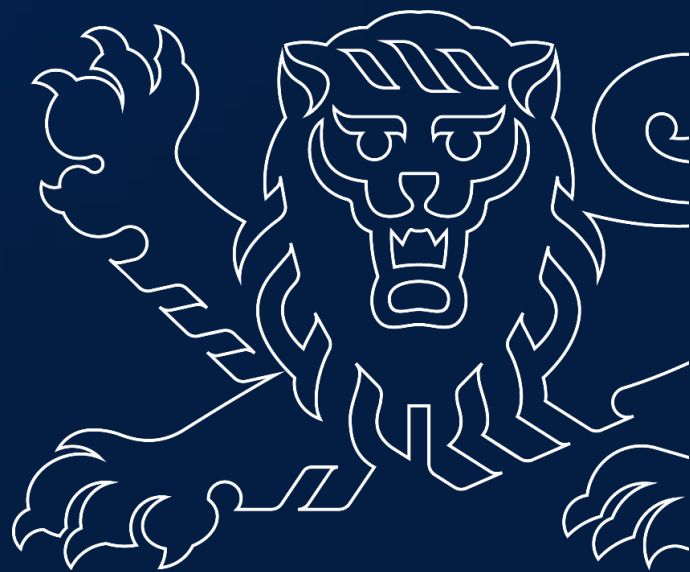

SISEMINISTEERIUM

Programm „Sisejulgeolek“ 2027-2030

SISUKORD

PROGRAMMI ÜLDINFO	3
SISSEJUHATUS	4
PROGRAMMI EESMÄRK, MÕÕDIKUD JA RAHASTAMISKAVA	6
OLUKORRA ANALÜÜS JA ALUSPÕHIMÕTTED	8
PROGRAMMI 2025 EDUSAMMUD	15
PROGRAMMI 2027-2030 PRIORITEETSED VÄLJAKUTSED	17
PROGRAMMI TEGEVUSED	19
PROGRAMMI TEGEVUS 1: PÕHISEADUSLIKU KORRA KAITSE	20
Eesmärk	20
Mõõdikud	20
Programmi tegevuse täitmine	20
Teenused	21
Olulisemad arendus- ja tegevuseesmärgid	22
PROGRAMMI TEGEVUS 2: RASKE KURITEGEVUSE TÕKESTAMINE	23
Eesmärk	23
Mõõdikud	23
Programmi tegevuse täitmine	24
Teenused	26
Olulisemad arendus- ja tegevuseesmärgid	27
PROGRAMMI TEGEVUS 3: PIIRIHALDUS	29
Eesmärk	29
Mõõdikud	29
Programmi tegevuse täitmine	29
Olulisemad arendus- ja tegevuseesmärgid	31
PROGRAMMI JUHTIMISKORRALDUS	32
LISA 1. 2025. A PROGRAMMI JA PROGRAMMI TEGEVUSTE EELARVE TÄITMINE	34

Programmi üldinfo

TULEMUSVALDKOND

Siseturvalisus

VALDKONNA ARENGUKAVA

Siseturvalisuse arengukava 2020–2030

TULEMUSVALDKONNA JA ARENGUKAVA EESMÄRK

Eesti inimesed tunnevad, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igaihe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisusesse loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

PROGRAMM

Sisejulgeolek

PROGRAMMI EESMÄRK

Eesti teadvustab ja maandab sisejulgeolekut ohustavaid tegureid kvaliteetse õigusloome, võimearenduse ning siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö kaudu.

ELLUVIIMISE PERIOOD

2027–2030

PEAVASTUTAJA

Siseministeerium (SIM)

KAASVASTUTAJAD, KES PLANEERIVAD OMA OSADE TEENUSTE RAHA SELLES PROGRAMMIS

Politsei- ja Piirivalveamet (PPA), Kaitsepolitseiamet (KAPO)

SEOS STRATEEGIA „EESTI 2035“ STRATEEGILISTE SIHTIDEGA

Riigivalitsemine: Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riik
Elukeskkond: Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond

SEOS EESTI JULGEOLEKUPOLIITIKA ALUSTEGA

Sisejulgeoleku programm lähtub Eesti julgeolekupoliitika alustest, kus sisejulgeolek on välja toodud ühena viiest tegevussuunast Eesti julgeoleku tagamisel.

Sissejuhatus

Alused ja põhimõtted

Programmi koostamisel on aluseks „Siseturvalisuse arengukava 2020-2030“ alaeesmärgid ja asekanstleri struktuuriline juhtimisulatus, et tagada siseturvalisuse valdkonna terviklik ja eesmärgipärane juhtimine. Programmi ülesehitus lähtub arengukava alaeesmärkidest, mis annavad programmile strateegilise raamistiku ja suuna. Samuti arvestab programm strukturet juhtimisulatus asutuses, mis aitab kujundada selle juhtimisloogikaga kooskõlas oleva programmi ülesehituse ning tagab valdkondade selge seostatuse vastutavate üksustega. Tegevusvaldkonnad on koondatud funktsionaalselt ühtsetesse programmi tegevustesse, et toetada tõhusat koordineerimist, ressursside sihipärast kasutamist ja valdkondade vahelist koostööd.

Programm jaguneb kolmeks programmi tegevuseks:

1. Põhiseadusliku korra kaitse
2. Raske kuritegevuse tõkestamine
3. Piirihaldus

Seosed ja eesmärgid

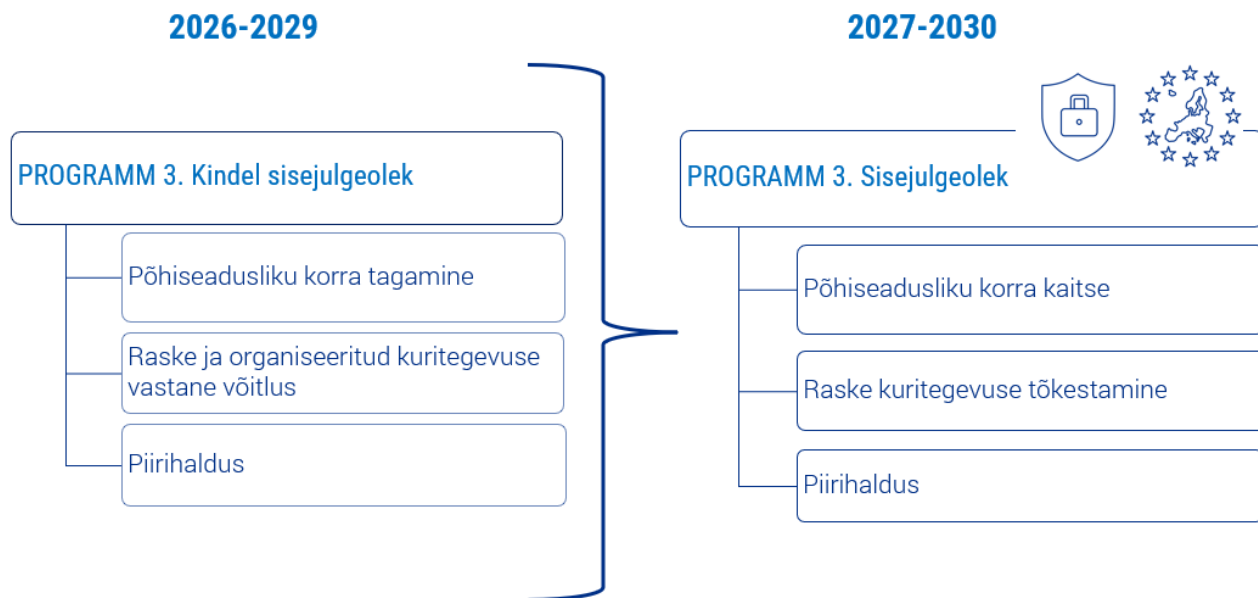

Programm panustab oma tegevustega Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis seatud eesmärkide saavutamisse ja tegevuste täitmisesse. Samuti riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ seatud eesmärkide saavutamiseks muutuste elluviimisse:

1. Parandame riigi rahvusvahelist positsiooni ja tagame julgeoleku ning turvalisuse;
2. Kujundame elukeskkonna ning inimeste hoiakuid ja käitumist tervist ja keskkonda hoidvaks ning vähendame riskikäitumist;
3. Planeerime ja uuendame ruumi ja teenuseid terviklikult ja kvaliteetselt ning ühiskonna vajaduste, rahvastiku muutuste, tervise, turvalisuse, elurikkuse ja keskkonnahoiuga arvestavalt.

Muudatused

Programmis „Kindel sisejulgeolek“ kajastusid perioodil 2026-2029 programmi tegevustena „Põhiseadusliku korra tagamine“, „Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus“, „Piirihaldus“ ja „Elanikkonnakaitse, kriisideks valmisolek ja nende lahendamine“. Programm „Sisejulgeolek“ jääb uue perioodi vaates sisejulgeoleku keskseks ning kõik elanikkonnakaitse ja kriisideks valmisolekuga seotud tegevused liiguvad 2027-2030 perioodist alates uue programmi „Kriisikindel ühiskond“ koosseisu. 2027-2030 perioodi programmistruktuuris ühtlustati läbivalt programmi ja programmi tegevuste nimetusi. Oluline on välja tuua, et programmi tegevuse „Raske kuritegevuse tõkestamine“ nimetuse märksõnastamisel otsustati, et selles dokumendis käsitletakse organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust raske kuritegevuse tõkestamise osana.

Hindamised ja tõhustamiskavad

2026. aastal viiakse läbi „Siseturvalisuse arengukava 2020-2030“ vahehindamine.

Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Eesmärk

Eesti teadvustab ja maandab sisejulgeolekut ohustavaid tegureid kvaliteetse õigusloome, võimearenduse ning siseriikliku ja rahvusvahelise koostöö kaudu.

Mõõdikud

Programmi eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Sihttase					Allikas
		2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030	
Elanike osakaal, kes hindab Eesti valmisolekut tulla toime välisriigi vaenuliku mõjutustegevuse ja valeinfo kasvuga heaks	Suurem parem	-	52 %	-	-	-	54 %	-	55 %	SIM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kes hindavad oma teadlikkust küberkuritegevusega seotud riskidest heaks	Suurem parem	-	52 %	-	-	-	60 %	-	65 %	SIM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Elanike osakaal, kelle hinnangul on Eesti välispiir hästi kaitstud	Suurem parem	66 %	-	-	65 %	-	65 %	-	75 %	SIM, siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
Korruptsioonitajumise indeks (koht)	Väiksem parem	12	13	12	10	10	10	10	10	Transparency International
Korruptsioonitajumise indeks (punktid)	Suurem parem	76	76	76	77	77	78	78	78	Transparency International

Mõõdikud kirjeldavad Eesti sisejulgeolekut mõjutavate riskide teadvustamist, ennetamist ja maandamise võimekust ning näitavad, millist mõju avaldavad kvaliteetne õigusloome, teadlikkuse suurendamine, võimearendus ning siseriiklik ja rahvusvaheline koostöö riigi turvalisusele, vastupanuvõimele ja usaldusväärsusele. Näitajad aitavad hinnata, kas Eesti suudab ennetada ja maandada sisejulgeolekut ohustavaid tegureid viisil, mis toetab ühiskonna turvalisust, kriisikindlust ja avalikku usaldust riigi institutsioonide vastu.

„Elanike osakaal, kes hindab Eesti valmisolekut tulla toime välisriigi vaenuliku mõjutustegevuse ja valeinfo kasvuga heaks“ mõjumõõdikuna peegeldab elanike usaldust riigi suutlikkuse vastu ennetada ja hallata mõjutustegevusest, valeinfost ning infokeskkonna manipuleerimisest tulenevaid ohte. Näitaja kaudu saab hinnata, kas strateegiline kommunikatsioon, kriisiteadlikkus, koostöö partneritega ning ennetusmeetmed on suurendanud ühiskonna kindlustunnet riigi valmisoleku suhtes kaitsta demokraatlikku infokeskkonda ja sisejulgeolekut. Muutus elanike hinnangutes kujuneb ajas ning sõltub nii rahvusvahelisest julgeolekukeskkonnast kui ka riigi suutlikkusest riske tõhusalt juhtida.

„Elanike osakaal, kes hindavad oma teadlikkust küberkuritegevusega seotud riskidest heaks“ mõjumõõdikuna peegeldab elanike teadlikkust küberohtudest, digiturvalisuse riskidest ja turvalise käitumise põhimõtetest. Näitaja kaudu saab hinnata, kuivõrd on teavitustegevused, haridus, ennetusmeetmed ja digitaalse turvalisuse alane teadlikkuse tõstmine aidanud suurendada inimeste valmisolekut ennetada küberkuritegevusega seotud ohte. Kõrgem teadlikkuse tase viitab tugevamale ühiskondlikule vastupanuvõimele ning väiksemale haavatavusele küberriskide ja pettuste suhtes.

„Elanike osakaal, kelle hinnangul on Eesti välispiir hästi kaitstud“ mõjumõõdikuna peegeldab elanike usaldust riigi võimekuse vastu tagada piirikaitse, rände kontroll ja territoriaalse julgeoleku kaitse. Näitaja kaudu saab hinnata, kas piirihaldus, tehniline võimekus, rahvusvaheline koostöö ning operatiivne valmisolek toetavad turvalist ja tõhusat välispiiri kaitset. Kõrgem hinnang viitab tugevamale usaldusele riigi suutlikkuse vastu kaitsta piiri ning maandada rändest, ebaseaduslikust piiriületusest ja julgeolekuohtudest tulenevaid riske.

„Korruptsioonitajumise indeks (koht)” ja „Korruptsioonitajumise indeks (punktid)” mõjumõõdikutena peegeldavad Eesti avaliku sektori usaldusväärsust, läbipaistvust ja võimekust ennetada ning vähendada korruptsiooniriske. Näitajate kaudu saab hinnata, kuivõrd toetavad õigusloome, järelevalve, eetiline juhtimine ja institutsioonide tugevus ausat ja läbipaistvat riigivalitsemist. Punktisumma näitab korruptsiooni tajumise taset ja avaliku sektori usaldusväärsust, samas kui riigi koht rahvusvahelises võrdluses võimaldab hinnata Eesti positsiooni teiste riikidega võrreldes. Koosmõjus annavad need näitajad tervikliku ülevaate korruptsioonivastaste meetmete tulemuslikkusest ning sellest, kuivõrd toetab aus ja usaldusväärne riigivalitsemine sisejulgeolekut, avalikku korda ja riigi vastupanuvõimet.

Rahastamiskava

Programmi rahastamiskava	Eelarve	Eelarve prognoos		
	2027	2028	2029	2030
Programmi kulud	179 716 376	155 415 623	151 261 869	145 909 487
<i>programmi tegevus 1. Põhiseadusliku korra kaitse</i>	50 292 846	48 488 876	48 415 808	48 416 143
<i>programmi tegevus 2. Raske kuritegevuse tõkestamine</i>	47 048 935	46 559 173	45 726 276	43 653 957
<i>programmi tegevus 3. Piirihaldus</i>	82 374 595	60 367 575	57 119 685	53 839 386

Programmi elluviimist on sealhulgas planeeritud rahastada järgmistest välistoetuste allikatest.

Välistoetuste eelarve jaotus (eurodes)	Eelarve	Eelarve prognoos		
	2027	2028	2029	2030
Euroopa Sotsiaalfond	0	0	0	0
<i>MUUD TOETUSED</i>	15 681 515	10 721 340	9 196 820	4 717 218
KOKKU	15 681 515	10 721 340	9 196 820	4 717 218

Olukorra analüüs ja aluspõhimõtted

Eesti julgeolekut mõjutavad trendid

Peamine oht Eesti julgeolekule lähtub jätkuvalt Venemaa Föderatsioonist, avaldades kombineeritult ja laiaulatuslikult erinevates keskkondades ning tegevusvaldkondades. Samuti avaldab Eesti julgeolekule mõju Hiina Rahvavabariigi süvenev strateegiline koostöö Venemaa Föderatsiooniga ja nende riikide ambitsioon kujundada ümber rahvusvahelist korda.

Uued tehnoloogiad, sealhulgas tehisaru, on muutmas ka kurjategijate ja vaenulike eriteenistuste tegutsemist, mis nõuab ka riigi tehnoloogilise võimekuse ajakohasena hoidmist. Samuti on tsiviilkäibes kättesaadavate droonide kiire areng toonud need kurjategijate ja vaenulike teenistuste arsenal, mille suhtes peab riik järjekindlalt arendama vastumeetmeid. Näiteks on Eesti piirivalve ja päästeteenistus võimearendusena rakendamas seiredroone.

Rahvusvahelises keskkonnas ohustavad julgeolekut endiselt äärmus- ja terroriorganisatsioonid, kelle mõju (sh eriti veebis leviv terroristlik sisu) võib ulatuda Eestini.

ÜRO migratsiooniamet on prognoosinud, et kliimamuutuste tulemusel võib oma kodust lahkuda kuni 1 miljard inimest¹. See toob kaasa rändesurve ka Eestile.

Rahvusvahelised konfliktid seavad väljakutse ka Eesti sisemisele rahule, kuivõrd Eestis on enamuse konfliktipiirkondade elanikke, sealhulgas erinevate ideoloogiate toetajaid, kes ühel või teisel moel oma seisukohta ka siin tahavad esitada.

Muutuv maailm tõstab pingeid ka liitlaste omavahelistes suhetes. Samu väärtusi jagavate riikide koostöö on aluseks nii Eesti, kui meie liitlaste julgeoleku ja turvalisuse tagamisel.

Riigi julgeolekut mõjutavad sotsiaalmajanduslikud tegurid nagu rahvastiku vananemine ja vähenemine ning piirkondade ebaühtlane areng. Ühiskonna sotsiaalne sidusus (sh olemasolevate ühiskonnarühmade lõimumine ning uussissirändajate kohanemine) - riigikeele valdamise ning haridus- ja tööturul konkurentsivõimelisuse edendamine on julgeolekuohute maandavad tegurid. Samuti ühiste väärtuste ja infomaastiku ning ühise riigiidentiteedi edendamine vastavalt Põhiseaduse aluspõhimõtetele.

Julgeolekuohute arvestava sissirändepoliitika eesmärk on selliste välismaalaste Eestisse tulek, kes annavad ühiskonnale tervikuna lisandväärtust ja kelle Eestis viibimine on kooskõlas avalike huvidega. Ohutute lähteriikide määratlemine ning edukas lõimumine ja kohanemine on parimad tagatised, et sissirändajad ei muutuks Eestis ohuks avalikule korrale ja julgeolekule.

Taastetasemest madalama sündimuse korral tekitab piisavalt kaua kestev sissiränne olukorra, kus sissirändajad ja nende järeltulijad moodustavad Eesti rahvastikust enamuse- rände tagajärjel toimub rahvastiku teisenemine. Sissirände võimaluste avardamise kõrval on oluline kindlustada **Eesti rahvusriigi** säilimine pikas perspektiivis.

Ohte maandavate võimete arendamise protsess on aeganõudev ja ressursimahukas ning nõuab planeerimist, püsirahastust ja ettevaatavaid juhtimisotsuseid.

---

¹ https://publications.iom.int/system/files/pdf/mecc_outlook.pdf

Vaenulik luure- ja mõjutustegevus

Eesti julgeolekuasutuste hinnangul² mõjutavad Eesti põhiseaduslikku korda kõige rohkem Venemaa agressiivsed välispoliitilised ambitsioonid ning nende saavutamiseks kasutatavad mittesõjalised ja sõjalised, avalikud ning varjatud vahendid. Venemaa sõda Ukraina vastu on muutnud julgeoleku olukorda Euroopas ja maailmas laiemalt. Venemaa strateegiliseks eesmärgiks on oma mõjuvõimu suurendamiseks lõhestada NATO ja Euroopa Liidu riike. Eesti puhul - võimendades mõjutustegevuse ja valeinfokampaaniatega erinevaid siseriiklikke ja rahvusvahelisi probleeme, õõnestades Eesti ja meie liitlasorganisatsioonide usaldusväärsust, polariseerides kogukondi ning õhutades vastuolusid riikide ja rahvaste vahel. See, omakorda, suunab Eestit olema senisest veelgi enam tähelepanelik ning tõhustama vastuluuret ja eelhoiatust nii füüsilises kui küberruumis, et tõkestada vahetuid ohte Eesti iseseisvusele ja territoriaalsele terviklikkusele.

Eesti suunal üritab Venemaa saavutada oma eesmärgid peamiselt venekeelse kogukonnaga manipuleerides. Erilist tähelepanu pööratakse vene emakeelega noortele sealhulgas nende mõjutamisele läbi Vene infovälja ja kübersuhtluse. Vaenuliku mõjutustegevuse tõkestamine nõuab senisest enam nii riigisisest kui ka rahvusvahelist teadlikkust mõjutus- ja värbamiskatsetest ja -viisidest ning sellega kaasnevatest ohtudest, sh küberkeskkonnas. Ühiskonna sidususe ja kerksuse suurendamisel on oluline roll julgeolekuriskide maandamisel. See toob kaasa vajaduse arvestada julgeolekaspektidega erinevate siseriiklike poliitikate kujundamisel ja strateegiliste otsuste tegemisel.

Eesti oma geopoliitilise asukoha ja strateegilistes liitudes, nagu EL ja NATO osalemise tõttu, on ja jääb Vene luure huviorbiiti. Eesti sõjaliste ja mittesõjaliste võimete areng, kriitiline taristu, NATO ja Euroopa Liidu seosed Eestis, poliitiline olukord, kuritegelik keskkond, ärieliit, venekeelne opositsioon ja piiriületajad on nende eriteenistuste traditsioonilised huvid.

Põhiseaduslikku korda ohustava tegevuse ennetamiseks ja tõkestamiseks on vajalik süsteemselt tugevdada KAPO võimekust koguda ja töödelda asjakohast teavet, et tuvastada ja tõkestada vaenulikke mõjutustegevust ja luuretegevust, maandada korruptsiooniriski ja terrorismiohtu, kaitsta majandusjulgeolekut ja riigisaladust ning tõhusalt korraldada nii riigisisest kui ka rahvusvahelist koostööd. Kvaliteetne võimearendus võtab aega aastaid, mille tõttu on oluline, et sisejulgeoleku valdkonnas tegutsetakse süsteemselt ning järjepidevalt.

Radikaliseerumine ja terrorism

Riigi julgeolekule võib potentsiaalseks ohuks kujuneda igasugune vägivaldne äärmuslus sõltumata selle ideoloogilisest allikast. Radikaliseerumine on protsess, mis võib päädida terrorismiga. Terrorismi ohutase on Eestis veel madal, kuid Euroopas tervikuna on see kõrge, sh Skandinaavia riikides. Kuigi Eestis on tuvastatud vägivaldsete ambitsioonidega paremäärmuslasi ning 2025. aasta jaanuaris jõustus esmakordne terroristliku ühenduse süüdimõistev kohtuotsus kolme paremäärmuslikku FKD rühmitusse kuuluva alaealise suhtes, siis proportsionaalselt suurim terrorismioht lähtub jätkuvalt islamistlikust ideoloogiast kantud äärmuslusest. Samuti on Eestile jätkuvalt ohuks terroristlikuks kuulutatud vaenulik režiim idapiiri taga.

Viimase kümne aasta jooksul kasvanud moslemikogukond on Eestis lähiaastatel jätkuvalt kasvutrendis. Seetõttu on suurenenud kohalike omavalitsuste roll, uus-sisserändajate laste Eesti koolidesse suunamise olulisus ja koolide kompetentsi suurendamine nii islamistliku, islamivastase kui muu äärmusluse äratundmisel. Oluline on ennetada olukord, kus islami kogukondi hakkaksid Eestis juhtima radikaalselt meelestatud inimesed. Vägivaldse äärmusluse ja terrorismi ennetamine on seotud rahvusvahelise terrorismi seisukohalt riskirühma kuuluvatest riikidest lähtuva immigratsiooniga ning laiemalt isikutega, kelle integratsioon Eesti ühiskonda on

---

² Tallinn: Kaitsepolitsei „Kaitsepolitsei aastaraamat 2024 – 2025“

https://kapo.ee/sites/default/files/content_page_attachments/aastaraamat-2024-2025_0.pdf; Tallinn: Välisluureamet „Eesti rahvusvahelises julgeolekukeskkonnas 2025“ <https://raport.valisluureamet.ee/2025/et/>

raskendatud. Riigil on oluline koolitada kodanikega vahetult tegelevaid esmatasandi ametnikke ja spetsialiste (korrakaitse, korrektsioon, lõimumine, haridus- ja sotsiaalvaldkond), aga ka laiemat avalikkust.

Aina suuremaks probleemiks on alaealistele (ennekõike sotsiaalmeedia kinniste gruppide kaudu levitav ja aina enam tehisintellekti abil loodud) suunatud terroristlik propaganda ning nende kui mõjutatava sihtgrupi pahatahtlik ärakasutamine. Seetõttu tuleb järjekindlalt arendada õiguskaitse- ja järelevalveasutuste vastavat võimekust ning koostöös asjaomaste ministeeriumite, ametite ja erasektoriga edendada veebiturvalisust ning takistada rahvusvahelises koostöös (rakendades mh Euroopa Liidu terroristliku veebisisu levikut tõkestavat TCO määrust) terroristliku propaganda levikut.

Konfliktipiirkondadesse siirdunud välisvõitlejad on kasutamas Eestit transiitriigina teel konfliktipiirkonda või tagasipöördumisel Euroopasse. Valgevenest lähtuva rände hübriidrünnak ja Venemaa sõjalisest rünnakust Ukraina vastu tingitud massiline sisseränne on suurendanud riigipiiril ohtlike inimeste sisenemise tõkestamise ja piirikaitse vajadust. Seepärast on piirikontrollis ja viibimisaluste taotluste menetluses oluline biomeetriliste andmete laialdasem kasutuselevõtt. Euroopa Liidu sisepiiridel on oluline Schengeni kompensatsioonimeetmete rakendamine (sh PNR³ ja API⁴ andmete töötlemine) terrorismiohu maandamiseks.

Terrorismi rahastamiseks võidakse kasutada nii legaalselt kui illegaalselt hangitud vahendeid. Probleemiks on kujunemas heausksete inimeste kaudne ja mitteteadlik terrorismi toetamine ühisrahastusplatvormide kaudu sõjapiirkondadesse raha annetades, mille lõplik kasusaaja võib olla tegelikult terroristlik ühendus. Terrorismi rahastamise tõkestamisel on oluline turuosaliste poolt rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses sätestatud hoolsuskohustuste järgimine.

Süütegude tõhusa menetlemise huvides tuleb arendada asjakohaseid infosüsteeme ja andmebaase, nende riskasutamist ning koostalitlusvõimet. Rahapesu ja terrorismi rahastamise kontekstis on oluline nt rahvusvaheliste FATF-i reeglite ja MONEYVAL-i⁵ märkuste ja soovitude rakendamine. Oluline roll on tõhusal infovahetusel erasektori finantsinstitutsioonidega ning selgetel ja tõhusatel tugiregulatsioonidel.

Majandusjulgeoleku ohud

Majandusjulgeolek on seisund, mille puhul on tagatud riigi majanduskeskkonna turvalisus ja kaitstus viisil, et võimalikud ohud ei mõjuta riigi toimimist ega põhiseaduslikku korda. Majandussuhteid ja sõltuvusi kasutatakse survevahendina nii suveräänsete otsuste mõjutamiseks, kui ka julgeolekut tagavate sõjaliste ja mittesõjaliste võimete mõjutamiseks.

Regioonis on sagenenud kriitilise taristu kahjustamised. Näiteks veealused side- ja elektrikaablid Eestis või alajaamade, veepumplate, raudtee- või lennundustaristu naaberriikides. Ebausaldusväärsete riikide ettevõtted ja tehnoloogia osalevad turul ning võivad hankeid ja lepinguid, mille tulemusel võivad tekkida haavatavused, mis omakorda loob võimalusi Eesti julgeoleku kahjustamiseks. Peamised ohud on Eesti elanike, asutuste ja ettevõtete infoleke, nende otsuste endale sobivas suunas mõjutamine või nende toimimise mõjutamine, kahjustamine.

Mitmes naaberriigis on Venemaa Föderatsiooni võimuga seotud isikud on omandanud kinnisasju strateegilisse asukohtadesse. Näiteks Soomes, Bardufossi lennuväebaasi ümbruses Norras jm. See on viinud mitmeid riike ohtude ennetamiseks kinnisasjade omandamise kitsendamise reegleid täiendama.

Mitmed välisriigid sh Hiina Rahvavabariik, ostab võimalusel strateegilisi kriitilisi teenuseid osutavaid ettevõtteid oma strateegiliste eesmärkide saavutamiseks. Huvi tuntakse sadamate, lennujaamade, raudtee, side ja

---

³ PNR andmed on lennureisijate endi esitatud isikuandmed ehk broneeringuinfo (ingl *passenger name record*, PNR).

⁴ API andmed ehk reisijaid käsitlev eelteave on reisija isikut tõendavatest dokumentidest (pass, isikutunnistus) pärit andmed.

⁵ MONEYVAL poolt Eesti kohta koostatud raport <https://rm.coe.int/moneyval-2022-11-mer-estonia/1680a9dd96>

tehnoloogiavaldkondade osas. Võimalike riskide maandamiseks on oluline efektiivne välisinvesteeringute sõelumise võimekus.

Raske- ja organiseeritud kuritegevus

Organiseeritud kuritegevusel, aga ka kuritegevusel laiemalt, on oluline mõju riigi sisejulgeolekule, mainele ja ühiskondlikule heaolule. Eesti julgeolekut ohustavad riigid võivad kasutada muu hulgas kuritegelikke struktuure oma eesmärkide saavutamiseks. Kuritegevus muudab ühiskonna haavatavamaks, luues seeläbi täiendavaid võimalusi riigi julgeoleku kahjustamiseks.

Majandus-, korruptsiooni-, narko- ja küberkuritegude ning nendega seotud rahapesu rahvusvaheline ulatus mõjutab märkimisväärselt nii finantssüsteemide kui ka riikide usaldusväärsust. Eriti ohtlikud on skeemid, mille kaudu suudetakse suur osa kriminaaltulust suunata legaalsesse majandustegevusse. Samuti on kuritegevus muutunud üha enam projektipõhiseks – kurjategijad keskenduvad valdkondadele, mis parajasti suurimat tulu pakuvad, ning vajaduse korral liigutakse kiiresti valdkondade vahel, et ebaseaduslikku kasumit maksimeerida.

Euroopa Liidu rahanduspoliitika raames eraldatakse Eestile perioodil 2021–2027 hinnanguliselt 3 miljardit eurot struktuuritoetusi. Sellises mahus vahendite kasutamine suurendab riigi ning rahastamist korraldavate ja järelevalvet teostavate asutuste koormust, et tagada toetuste sihipärane ja õiguspärane kasutamine.

Varasemad uuringud on hinnanud halva juhtimise, kelmuse ja korruptsiooni tõttu tekkiva kahju ulatuseks 5–10% kasutatavatest summadest. Eesti kontekstis võib see tähendada Euroopa Liidu toetuste väärkasutust ligikaudu 150–300 miljoni euro ulatuses⁶. Seetõttu on oluline pöörata suuremat tähelepanu ELi finantside kaitsele ning kuritegeliku tegevuse avastamisele, sh tugevdada õiguskaitseasutuste võimekust ja rahvusvahelist politseikoostööd.

Uuringute kohaselt võib ebaseaduslik turg Euroopa Liidus genereerida kriminaaltulu hinnanguliselt 92–188 miljardit eurot aastas, kusjuures kuni 98% sellest võib jääda kurjategijate kätte⁷. SIM-i analüüsi põhjal ulatub raske ja organiseeritud kuritegevuse kasumlikkus Eestis keskmiselt kuni 458 miljoni euronii aastas⁸. Samal ajal on ajavahemikul 2016–2025 prokuratuuri saadetud kriminaalasjades arestitud vara keskmine väärtus olnud ligikaudu 19 miljonit eurot aastas ning jõustunud kohtuotsustega konfiskeeritud vara keskmiselt umbes 3 miljonit eurot aastas.

Erinevus hinnangulise kriminaaltulu ja tegelikult konfiskeeritud vara vahel viitab sellele, et kuritegevuse tasuvus ei ole märkimisväärselt vähenenud. Sellises olukorras võib kuritegevusest tulenev oht tulevikus veelgi suurened.

Selleks, et kuritegevus ei oleks kasumlik ning nimetatud riske tõhusamalt maandada, peab riik rakendama terviklikku lähenemist. See hõlmab kuritegevuse tõkestamise õigusraamistiku ajakohastamist, strateegilist lähenemist kriminaaltulu tõhusamaks mõjutamiseks, arestitud ja konfiskeeritud vara haldamise võimekuse

---

⁶ Gee, J. & Button, M., 2015a. The financial cost of healthcare fraud 2015: What data from around the world shows. <https://www.pianoo.nl/sites/default/files/documents/documents/thefinancialcostofhealthcarefraud-september2015.pdf>; CROWE, 2018. The Financial Cost of Fraud 2018: The latest data from around the world. <https://www.crowe.com/uk/croweuk/-/media/Crowe/Firms/Europe/uk/CroweUK/PDF-publications/Financial-Cost-of-Fraud-2018.ashx>; Gee, J. & Button, M., 2019. The financial cost of fraud 2019: The latest data from around the world. https://pure.port.ac.uk/ws/portalfiles/portal/18625704/The_Financial_Cost_of_Fraud_2019.pdf

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb kriminaaltulu arestimist ja konfiskeerimist Euroopa Liidus, eelnõu seletuskiri. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0178+0+DOC+XML+V0//ET#title2>; RAND Europe, 2019, Understanding the revenues earned on criminal markets and their reinvestment in the EU legal economy, <https://www.rand.org/randeurope/research/projects/economic-value-of-illicit-markets-european-union.html>

⁸ Ombler, M., 2022. Kriminaaltulu võimalik ulatus Eestis. Analüüs. Siseministeerium. <https://siseministeerium.ee/ministeerium-ja-kontaktid/ministeerium-ja-minister/uuringud-ja-analuusid#sisejulgeoleku-tagam>, lk 101.

suurendamist ning vastavate asutuste inimressursi tugevdamist. Oluline on käsitleda neid arendusi tervikuna, et suurendada kogu menetlusahelas osalevate asutuste töö tõhusust.

Kuritegevusest saadava tulu senisest tõhusam leidmine, arestimine ja konfiskeerimine on määrava tähtsusega nii kuritegevuse vähendamisel kui ka selle stiimulite nõrgendamisel.

Sõda Ukrainas suurendas järsult Euroopasse saabunud põgenike ja uussisserändajate arvu. Samaaegselt on Venemaa ja tema liitlane Valgevene rakendanud Lähis-Ida riikide migrante oma riiklike välispoliitiliste ambitsioonide saavutamiseks ning korraldavad ebaseaduslike migrantide voogude kaudu Euroopa Liidu liikmesriikide piiride sihiliku survestamist. See, omakorda, sunnib ka Eestit pöörama senisest rohkem tähelepanu piiriturvalisusele ja rahvusvahelisele politsei- ja piirivalvekoostööle. Samuti on kasvamas tööalane migratsioon Eestisse Kesk-Aasia, Ladina-Ameerika ja Aasia riikidest, kelle ohuteadlikkus tööalasest ekspluateerimisest ja inimkaubandusest ning usaldus õiguskaitseasutuste suhtes on madalal tasemel. Oluliseks arendussuunaks on uussisserändajate, kui haavatavama ühiskonnagrupi liikmete kuriteoohvriks, sh inimkaubanduse ohvriks langemise ennetamine ja tõkestamine. See nõuab õiguskaitse-, rände-, ja ohvriabi-valdkonnaga seotud spetsialistide, aga ka erasektori ning abiorganisatsioonide jt spetsialistide tõhusamat täiendkoolitamist ja asutusteülest koostööd. Samuti rahvusvahelist koostööd ja infovahetust inimkaubandusele viitavate ilmingute tõhusamaks märkamiseks, kriminaalmenetluse korraldamiseks ja ohvrite, eriti laps- ja naisohvrite abistamiseks.

Korruptsioon

Korruptsioonikuritegude avastamine, tõkestamine ja ennetamine on riiklikult oluline prioriteet, kuna korruptsioon võib mõjutada riigi ja põhiseaduslike institutsioonide sõltumatust ja otsustamisvabadust ning seeläbi ka sisejulgeolekut. Korrumpeerunud isikuid võidakse ära kasutada ka muudel julgeolekut ohustavatel eesmärkidel nagu näiteks luureinfo kogumisel või mõjutustegevuses. Alates 2018. aastast on Eesti paiknenud Transparency International korruptsioonitajumise indeksi uuringus enam kui 180 riigi võrdluses 20 vähem korrumpeerunud riigi kategoorias⁹, mis on suurepärase Kesk- ja Ida-Euroopa riikide korruptsioonitasemega võrreldes, kuid keskmine tulemus Euroopa Liidu riikide võrdluses.

Korruptsiooniriske maandavad tegevused, üldise teadlikkuse suurendamine koos õiguskaitseasutuste töö ja teavitustegevusega korruptsioonivastases võitluses on aastate jooksul kasvavat edu toomas. Suuremaid positiivseid muutusi on võimalik täheldada peaaesjalikult avalikus sektoris, kus lisaks kõrgetele ootustele avalike vahendite läbipaistvamale ja sihtotstarbelisele kasutamisele, on olukorrale leevendust pakkumas sisulised töökorralduslikud muudatused ebaaususe vähendamisel ja riskide maandamisel. Samas peab uuendatav korruptsioonivastane tegevuskava 2027. aastast olema muuhulgas adresseeritud seni vajalikku tähelepanu mittedaanud sektorites läbipaistvuse kujundamisele ja teadlikkuse kasvatamisele koos korruptsiooniennetuse võrgustiku tegevuse tõhustamisega.

Jätakuvalt tuleb keskenduda suurt mõju omavate korruptsioonijuhtumite avastamisele. Tegeleda tuleb avaliku sektori, sh kohalike omavalitsuste korruptsiooni ennetamise, riigihangete läbiviimisel omakasuliste otsuste tuvastamise, tervishoiu- ja kaitsesektoris omakasulist lähenemist kandvate põhimõtete tõttu ebaseaduslike tegevuste avastamise ning erinevate sihtrühmade teadlikkuse suurendamisega korruptsiooni vähendamiseks.

Erasektoris tuleks jätkata ennetavate tegevustega, sh muuta igapäevase tegevuse osaks vastutustundliku ettevõtluse põhimõtete järgimine, pettuse- ja korruptsiooniriskide hindamine ja maandamine.

Narkokuritegevus

Eesti narkoolukord on 2025. aasta vaates jätkuvalt tõsine ning puudutab samaaegselt rahvatervist, siseturvalisust ja õiguskaitseasutuste tööd. Perioodil 1999–2024 on Eestis narkootikumide üledoosi tõttu

---

⁹ Korruptsiooni tajumise indeks. <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

surnud 2239 inimest. Kuigi pärast fentanüülituru taandumist vähenes üledoosisurmade arv 2018. aastal märgatavalt, on viimastel aastatel surmade arv taas kasvanud. Kui 2021. aastal suri üledoosi tõttu 39 inimest, siis 2023. aastal juba 113 ja 2024. aastal 100 inimest. See näitab, et narkoturg on kiiresti kohanenud ning eriti ohtlike sünteetiliste ainete levik hoiab üledooside riski endiselt väga kõrgel.

Peamine murekoht on väga tugevatoimeliste sünteetiliste opioidide levik. Nitaseenid on osaliselt asendanud varasema fentanüülituru ning olid 2024. aastal seotud 42 üledoosisurmaga. 2025. aastal on nitaseenide kõrval esile kerkinud ka teised sünteetilised opioidid, sealhulgas orfiinid, ning mõnes Eesti piirkonnas on taas tuvastatud fentanüüli levikut. See tähendab, et narkoturg on muutlik ja et eriti ohtlikud ained võivad jõuda tarvitajateni enne, kui nende levikust tekib piisav ametlik ülevaade.

Samas ei piirdu probleem üksnes süstivate opioiditarvitajatega. Rahvastikupõhised uuringud ja reoveeuuringud viitavad kanepi ja kokaiini kõrgele tarvitamistasemele. Kokaiin, MDMA ja amfetamiin levivad ka ööelu ja meelelahutuskeskondades, kus tarvitajad ei pruugi end ise riskirühmana tajuda. See muudab ennetuse, hoiatuste ja abiteenuste sihtrühmani viimise keerulisemaks. Noorte puhul on olukord samuti kahetine: kanepi proovimine on 15–16-aastaste seas vähenenud, kuid kasvanud on nende noorte osakaal, kes on narkootilisi aineid tarvitanud korduvalt. Eraldi tähelepanu vajab retseptiravimite tarvitamine arsti korralduseta ning ravimite ja alkoholi segatarvitamine.

Õiguskaitseasutuste jaoks on narkokuritegevus jätkuvalt seotud organiseeritud kuritegevuse, rahvusvaheliste tarneahelate ja paindlikumaks muutunud levitamismudelitega. Narkootikume vahendatakse üha enam internetis, kullerite ja postisaadetiste kaudu. Seetõttu peab õiguskaitse fookus olema eeskätt suurema mõjuga sihtmärkidel – organiseerijatel, logistikavõrgustikel ja levitamiskanalitel –, säilitades samal ajal võime reageerida tänavadiilerlusele ja noortele suunatud levitamisele.

Edasine tegevus peab keskendumas eriti ohtlike ainete leviku tõkestamisele, varajase hoiatuse süsteemi arendamisele, rahvusvahelise koostöö tugevdamisele ning sellele, et narkootikume tarvitavad inimesed jõuaksid võimalikult vara abi, nõustamise ja ravini. Mõjus narkopoliitika peab ühendama õiguskaitse, ennetuse, kahjude vähendamise, ravi ja kiire andmepõhise reageerimise.

Küberkuritegevus

Tehnoloogia arengu ja võimalustega kohanduvad ka kurjategijad: muutuvad kuritegelikud trendid ja kuritegelike organisatsioonide tegutsemisviisid. Kurjategijad kasutavad oskuslikult ära arvutisüsteemide turvanõrkusi, interneti anonüümsust võimaldavaid tehnoloogiaid, andmete ja info kättesaadavust, inimeste vähest ohuteadlikkust, liigset usaldavust ja tehnoloogia mitmekülgseid võimalusi.

Küberkuritegevus on ajas muutunud sihitumaks ja professionaalsemaks, kohandudes nii tehniliste kaitsemeetmete arenguga kui ka inimeste teadlikkuse kasvuga. Eksisteerib järjest süstemaatilisem teenusepõhisus küberkuritegude toimepanemisel – kuritegude sooritamiseks ostetakse teenustena erinevad komponendid sisse, et oma *modus operandi*-t ellu viia. Näiteks lunavararünnaku läbiviimiseks ettevõttele soetab kurjategija endale ligipääsu ettevõtte süsteemidesse ligipääsude kauplajatelt (*access brokers*), lunavara enda lunavaragrupilt (*ransomware-as-a-service*).¹⁰

Erinevad andmevargused ja andmelekked, lunavara- ning õngitsusründed riigiasutuste ning kriitilise erasektori suunal on muutunud maailmapraktikas igapäevasteks probleemideks. Kuivõrd digitaalsest infrastruktuurist ja erinevatest e-lahendustest sõltuvad üha enam nii riigiasutused kui ka ettevõtted, võivad sellised ründed avaldada vahetut mõju riigi julgeolekule ja toimepidevusele, aga ka riigi majanduse ja ühiskonna toimimisele. Seetõttu eeldab tulemuslik ennetus ning küberkuritegevuse ja -rünnete vastane võitlus tõhusat ja eesmärgistatud tegutsemist ning riskipõhise mõtlemise juurutamist nii avalikus kui erasektoris.

---

¹⁰ Politsei- ja Piirivalveameti „Siseturvalisuse 2025. aasta ülevaade“.

SIM eeldab realistlikult, et küberkuritegevus on ajas üha kasvav ning tehnoloogia on muutunud kuritegevuse toimepanekul üha kesksemaks teguriks. Arvutikuritegude toimepanemine (sh erinevat liiki kelmused, teenusetõkestusrünnakud, lunavararünnakud, õngitsuskirjad) suureneb. Seoses tehisintellekti kiire arenguga on kelmused muutunud laiahaardelisemaks. Tehisintellekt võimaldab luua veenvaid e-kirju, realistlikke hääl- ja videosalvestisi ning kohandada sõnumeid konkreetse organisatsiooni või töötaja järgi. Kelmuste arv suurenes võrreldes 2024. aastaga 8%.¹¹ Keskse tähtsusega on PPA personali järjepidev koolitamine küberkuritegude uurimiseks ning võimearendus personali ja tehnika suunal. Keskse kohal on ka rahvusvahelise koostöö arendamine erinevate riikidega.

Piirihaldus

Schengeni ruumi liikmena annab Eesti olulise panuse Euroopa Liidu turvalisuse tagamisel. Viimaste aastate kriisidest (Covid-19, Venemaa sõjaline agressioon Ukraina vastu) tulenevalt on piiriületuste mahud vähenenud ning prognoosi järgi ei ole lähiajal oodata piiriliikluse kasvu. Väljakutseid esitavad sunniviisiline rändesurve, terrorismioht, organiseeritud piiriülene kuritegevus, küberrünnakud ning hübriidse mõjutustegevuse kasv. Geopoliitilised pinged ja relvakonfliktid Euroopa Liidu naabruses on sagenenud ning mitmed EL naaberriigid seisavad silmitsi rändesurvega, mis tekitab välispiiridele etteaimamatuid riske. Tehnoloogia ja materjalide areng kiireneb, muutes igapäevaseid protsesse automatiseeritumaks ja reageerimise sõltuvaks õigeaegse info haldamisest. Võimalike põgenike saabumise, ebaseadusliku rände ja piiriülese kuritegevuse ja salakaubaveoga toimetulek vajab investeerimist välispiiri (sh kriisikindluse tagamine), kordonite ja piiripunktide taristusse, valve- ja seiretehnikasse (sh droonid, drooniseire-, ja tõrjevõimekusse) ning varustusse, uute tehnoloogiate arendamist ja kasutuselevõttu, infosüsteemide, kontrolltehnika ja protseduuride arendamist ning personali täiendavat koolitamist ning lisapersonali värbamist.

Mehitamata õhusõidukite kiire areng on põhjustanud fundamentaalse paradigma muutuse Eesti julgeolekupildis, kus odav ja kättesaadav droonitehnoloogia on muutunud asümmeetriliseks relvaks, mis võimaldab teostada salakaubavedu ning madala riski ja suure mõjuga hübriidrünnakuid. Tõhus piirikaitse tugineb varajasele avastamisele, ühtsele seirepildile ning suutlikkusele reageerida ohtudele operatiivselt, tagades sellega nii välispiiri kui ka kriitilise taristu kaitse. Droonide kasutamine on muutnud traditsioonilist vaadet riigiiri valvamisest ning selleks, et terviklikku olukorrateadlikkust saavutada on eesmärk liikuda senisest märksa võimekamate ja arenenumate mehitamata õhusõidukite suunas. Seetõttu on kriitilise tähtsusega arendada välja terviklik ja reaajas toimiv drooni, drooniseire-, ja tõrje võimekus, mis on lahutamatu osa kaasaegsest piirihaldusest.

Euroopa Liidu uute infosüsteemide arendamisel on tähtis tagada, et nende välja töötamisel võetaks arvesse Eesti huve ja Eesti infosüsteemide arendusloogikat. Uued projektid hõlmavad siseturvalisusega seotud andmete paremat kogumist ja haldamist, eesmärgiga teha kvaliteetsemaid otsuseid ja tagada liikmesriikide vahel andmevahetus. Olulisi investeeringuid tuleb suunata erinevate infosüsteemide arendamisse ja koostalitlusvõime loomisesse ning operatiivse olukorrateadlikkuse tagamiseks.

Hästi valvatud ja kaitstud välispiir on osa riigi julgeolekust ja riigikaitsest. Välispiiril on jätkuvalt püsiv ebaseadusliku sissetände ja salakaubaveo ja muu organiseeritud kuritegevuse surve, mille ohjeldamiseks on vaja välispiiri kogu ulatuses välja ehitada ja varustada kaasaegse tehnilise valvega. Sealjuures tuleb suurendada kordonite ja piiripunktide reageerimisvõimet piirivahejuhtumitele ning koostööd partneritega, nii võitluseks kuritegevusega kui ka piiri kaitsmiseks.

---

¹¹ Politsei- ja Piirivalveameti „Siseturvalisuse 2025. aasta ülevaade“.

Programmi 2025 edusammud

Prioriteetsed väljakutsed	Edusammud
Idapiiri täies ulatuses väljaehitamine	- Ehitatakse välja kaasaegsete tehniliste lahendustega varustatud idapiir. Vastavalt Vabariigi Valitsuse läbi aegade tehtud otsustele ning idapiiri arendamiseks kavandatud välisvahenditele on idapiiri arendamiseks, piiritaristu väljaehitamiseks ja hoolduseks planeeritud eelarvelisi vahendeid kuni 2029. aastani 157,5 miljonit eurot. Lisaks maismaapiiri taristule on vajalik varustada kogu idapiir kaasaegsete tehniliste seiresüsteemidega, sh arendada drooniseire- ja tõrjevõimekust. - Droonituvastamise süsteemi soetamine idapiiri maismaaosa 23,5 km lõigule.
Kuritegevusega saadud vara leidmise, arestimise ja konfiskeerimise võime kasvatamine	Kuritegevuse tasuvuse vähendamiseks ning kuritegelikul teel saadud vara tuvastamise, arestimise ja konfiskeerimise suutlikkuse suurendamiseks otsustati alates 2026. aastast rahastada uurimisasutuste ja prokuratuuri võimestamist, finantsandmete töötlemise tõhustamist ning jätkusuutliku koolitusmodeli väljatöötamist.
Vaenuliku luure- ja mõjutustegevuse ennetamine ja tõkestamine ning riigile olulise informatsiooni kaitse	- Esitati ettepanekud elektroonilise side seaduse muutmiseks, et oleksid tagatud sideandmete säilitamine ja nende juurdepääs riigi julgeoleku ning raske ja organiseeritud kuritegevuse, sh terrorismi vastu võitlemise eesmärgil. - Ajakohastati riigisaladuse töötlemise õigusraamistikku (RSVS nn tööstusjulgeoleku eelnõu) - Vaenuliku luure, organiseeritud kuritegevuse ja vaenuliku mõjutustegevuse ohu maandamiseks koostati ohuhinnang ja ettepanekud Venemaa kombatanetidest (sh endistest) tuleneva julgeolekuohu maandamiseks Euroopa liidu ja Schengeni alal. Ohte ja ennetusmeetmeid tutvustati partnerite kaasamiseks erinevates rahvusvahelistes formaatides. - Uuendati siseriiklikke sanktsioone Venemaa ja Valgevene režiimide vastu tugevdamaks Eesti julgeolekut ja survestamaks Ukraina-vastase sõjalise agressiooni ja selle toetamise lõpetamist.
Majandusjulgeoleku tagamine	- Majandusjulgeoleku tugevdamiseks, vaenuliku luure ja mõjutustegevuse pärssimiseks valmistati ette kinnisasjade omandamise kitsendamist kolmandate riikide kodanikele ning ettevõtetele, mille tegelikud kasusaajad nad on. Eesmärk on luua heidutus, olukorrapilt, võimalus ja võimekus tõkestada kinnisasjade omandamist Eesti julgeolekule ohtu kujutavatele kolmandate riikide isikute ja ettevõtete poolt ning kaitsta riigile oluliste teenuste ja objektide toimimist. - Eesti elektrisüsteemi lahtühendamise Venemaa juhitud BRELL-süsteemist ei kaasnud intsidente ega realiseerunud ohud turvalisusele ega julgeolekule. Sünkroniseerimine Euroopa sagedusalaga toimus 8.–9. veebruaril 2025, mil Eesti, Läti ja Leedu lõpetasid tehnilise sõltuvuse Moskva juhitud elektrisageduse juhtimisest ning ühinesid täielikult mandri-Euroopa sünkroonilaga. Selle üleminekuprotsessi kriitilisel perioodil oli SIM haldusalal keskne roll siseturvalisuse tagamisel. - Välisinvesteeringute usaldusväärsuse hindamise komisjoni töö käigus hindasid SIM haldusala asutused võimalikke ohte julgeolekule ja avalikule korrale. Ühe taotluse puhul keelduti loa andmisest. - Eesti julgeolekule ohtu kujutavate riikide toodete, teenuste ja tehnoloogiaga seotud riskide teadvustamine ning nende maandamine.
Terrorismi ja radikaliseerumise ennetamine	- Ennetusnõukogu juurde loodi radikaliseerumise ennetamise tööühm, mille eesmärk on luua radikaliseerumise ennetamise tegevuskava (RETK) 2026-2030. RETK-ga luuakse ühtne pilt valdkondade-vahelistest seostest radikaliseerumise temaatikas ning radikaliseerumise ennetamiseks ja tõkestamiseks vajalikest meetmetest. - Tõkestati isiku terrorismi eesmärgil reisimine, kes toetas teadlikult terroristlikku ühendust, kui jagas sotsiaalmeediagruppides ja -kanalites ISIS-e islamiaärmuslikku terroristlikku propagandat ja terrorikuritegude toimepanemise juhendeid. 2025. aastal valminud rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise siseriiklikus riskihinnangus kirjeldati kõrge riskiga sektorite, eriti virtuaalvääringute valdkonda. Tõsteti esile, et järelevalve võimekust ja turuosaliste teadlikkust terrorismi rahastamise riskidest on Eestis vaja oluliselt suurendada.

Küberkuritegevuse vastase võitluse tõhustamine	1. PPA tuvastas ja kuulutas rahvusvaheliselt tagaotsitavaks suuremahulise andmelekkete taga olnud küberkurjategija. 2. PPA osales rahvusvahelise rühmitusega seotud operatsioonis, mida vedas eest Europol. 3. Töösse rakendati täiendavat tehnilist võimekust küberkuritegevuse vastaseks võitluseks.
Narkokuritegevuse vastase võitluse võimekuse suurendamine	1. 2025. aastal tehti mitmeid olulisi samme narkootikumide kättesaadavuse vähendamiseks ning narkootikumide tarvitamisest ja levikust tulenevate kahjude piiramiseks. Tegevused keskendusid nii õiguskaitseasutuste võimekuse tugevdamisele, rahvusvahelise koostöö arendamisele kui ka elupäästvate meetmete laiendamisele. 2. Laiendati naloksooni kättesaadavust, tagades selle PPA esmareageerijate varustuses, et suurendada võimekust reageerida üledoosisjuhtumitele ja päästa inimesi. 3. Kehtestati nn Hea Samariitlase akt, mis loob õiguskaitsealase raamistiku olukordadeks, kus üledoosi korral abi kutsunud isikut ei karistata väikese koguse narkootilise aine omamise eest, soodustades seeläbi kiiret abi kutsumist. 4. Sõlmiti koostöökokkulepe Lätiga, et tugevdada koostööd sünteetiliste opioidide, eelkõige nitaseenide, leviku tõkestamisel ning parandada operatiivset teabevahetust ja ühist reageerimisvõimekust. 5. Rakendus võimalus uute psühhoaktiivsete ainete ajutiseks käitlemise piiramiseks, mis võimaldab kiiresti reageerida uute ohtlike ainete ilmnemisele ning vähendada nende levikut enne püsivate kontrollimeetmete kehtestamist.
Euroopa Liidu infosüsteemide kasutusele võtmine	Aastatel 2025 kuni 2030 valmivad mitmed suuremahulised Euroopa Liidu infosüsteemid (EES, ETIAS, Interoperability, Revised VIS, Revised Eurodac, Prüm II jne) ning töötatakse välja EL-keskne API ruuter. Tagamaks Euroopa Liidus võetud kohustuste täitmine siseturvalisuse suurendamiseks tuleb Eestil teha vajalikud arendused tähtaegselt.

Programmi 2027-2030 prioriteetsed väljakutsed

Prioriteetne väljakutse	Venemaa Föderatsiooni vaenuliku tegevuse ennetamine ja tõkestamine erinevates ründevektorites ja mõjuvaldkondades (sh info- ja küberruumis, majanduses ja füüsilises keskkonnas)
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Riigi sisejulgeolekut ohustavad mh vaenulikud ideoloogiad, luure- ja mõjutustegevus ning ühiskonna lõhestamise katsed. Mõjutustegevuse ja lõhestamise allikaid luuakse pidevalt juurde. Samuti kasutatakse üha uusi ja varjatuid võtteid.
Prioriteetne väljakutse	Hiina Rahvavabariigi ülemaailmseks juhtivaks võimaks pürgimisega kaasnevad ohud
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Hiina Rahvavabariigi strateegiline eesmärk on riigi tõus ülemaailmseks juhtivaks võimaks. Selle saavutamiseks on neil vaja kujundada ümber rahvusvahelised normid ja kord. Selleks tehakse strateegilist koostööd sarnaste eesmärkidega riikidega nagu Venemaa Föderatsioon, Iraan, Põhja-Korea jt. Selline rahvusvahelise olukorra muutus ja koostöö avaldab mõju Eesti julgeolekule. Peamisteks väljakutseteks on Hiinaga seotud majanduslike sõltuvuste ja tehnoloogiliste lahendustega kaasnevad riskid.
Prioriteetne väljakutse	Andmete säilitamine, neile juurdepääs raske ja organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vastu võitlemiseks ning riigi julgeoleku tagamise eesmärgil
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Tulenevalt märkimisväärselt halvenenud julgeolekukeskkonnast peab Eesti tervikuna tegema senisest märgatavalt kiiremini ja suuremaid pingutusi sisejulgeoleku tugevdamiseks, sealhulgas ennetama ja tõkestama vaenulikku luuretegevust, võitlema terrorismi, raske ja organiseeritud kuritegevusega ning kaitsma riigile olulist informatsiooni.
Prioriteetne väljakutse	Küberkuritegevuse vastase võitluse tõhustamine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	PPA poolt registreeritud arvutikelmuste arv on viimase nelja aasta jooksul oluliselt kasvanud ning võib prognoosida küberkuritegevuse edasist kasvu, sh tehnoloogia muutumist kuritegevuse toimepanekul üha keskmeks teguriks (sh tehisintellekti kiire areng ja võimaluste kasv on toonud kaasa AI rakendamise PPA igapäevatoösse ja seeläbi töö lihtsustamine, kuid samal ajal suurendab ja lihtsustab see omakorda ka küberkuritegevust).
Prioriteetne väljakutse	Vägivaldse äärmusluse, terrorismi toetava ideoloogia leviku tõkestamine ja varajases faasis tuvastamine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Riigi julgeolekule on ohuks igasugune vägivaldne äärmuslus, sõltumata selle ideoloogilisest allikast. Väljakutseks on radikaliseeruvate isikute tuvastamine ja äärmuslusest lähtuva vägivaldse tegevuse tõkestamine võimalikult varajases faasis ennetamiseks terrorismi.
Prioriteetne väljakutse	Narkokuritegevuse vastase võitluse võimekuse suurendamine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Viimase kolme aasta jooksul on suurenenud nii narkootikumide tarvitamine kui ka narkokuritegevus. Üledoosisurmad on vähem kui kahe aastaga kolmekordistunud. Noored hakkavad narkootikume tarvitama üha varem ja korduvtarvitajate osakaal suureneb. Probleeme süvendab asjaolu, et mitmete narkootikumide levik ja kangus on seninägematult suur seoses rahvusvahelise narkokuritegevuse intensiivistumisega. Peab suurenema õiguskaitseasutuste võime oma tegevusi kohandada vastavalt kiirelt muutuvale olukorrale narkokuritegevuses.
Prioriteetne väljakutse	Kuritegevuse varaliseks mõjutamiseks riikliku võimekuse kasvatamine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Raske ja organiseeritud kuritegevuse kasumlikkus võib Eestis küündida hinnanguliselt keskmiselt 458 miljoni euroni aastas. Hinnangulise kuritegeliku tulude ja konfiskeeritud vara mahu võrdlus ei näita kuritegevuse tasuvuse vähenemist. Sellises olukorras võib kuritegevusest tulenev oht süveneda ning kujuneda senisest tõsisemaks probleemiks.
Prioriteetne väljakutse	Kelmuste vastase võitluse võimekuse suurendamine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Kelmused on muutunud laiaulatuslikuks, mitmetahuliseks ja rahvusvaheliselt organiseeritud kuritegevuse vormiks, mille tõttu kannab järjepidevalt kahju suur hulk inimesi. Pettuste tagajärjel kaotavad inimesed oma säästud ning satuvad sageli ka rahalistesse raskustesse ja võlgnevustesse. Sellised mõjud suurendavad ühiskondlikku ebakindlust ning võivad kaasa tuua kuritegevusest tulenevate ohtude süvenemise ja laienemise.

Prioriteetne väljakutse	Euroopa Liidu infosüsteemide kasutusele võtmine ja piiriületusvoogude haldamine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Uute süsteemide kasutusele võtmine nõuab keerukaid IT-süsteeme, mille rakendamine eeldab kesksüsteemi ja kõikide liikmesriikide arenduste ja toetava tehnoloogia valmisolekut. Uued rakendused eeldavad lisaks IT arendustele ka suuri investeeringuid piiripunktide taristusse ja piirikontrolli tehnikasse, mille tulemusena võib uute süsteemide rakendamise esimeses faasis pikeneda piirikontrolliks kuluv aeg ning väheneda üldine rahulolu piiriületusega.
Prioriteetne väljakutse	Schengeni hindamise käigus tuvastatud puuduste likvideerimine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	2023. a läbi viidud regulaarse Schengeni hindamise tulemusena tuvastati, et Eesti täidab oma kohustusi, kuid on valdkondi, mis vajavad veel parendamist ja arendamist.
Prioriteetne väljakutse	Idapiiri täies mahus väljaehitamine ja kriisilukordades piiri valvamise toimepidevuse tagamine
Miks oluline, milles seisneb väljakutse?	Välja ehitatud piir võimaldab välispiiril toimuvast reaajas ülevaate omamist, mislähbi on ohtude ennetamine ja tõrjumine tõhusam ning proportsionaalne. Rändekriisi ja hübriidrünnakutega toimetulekuks on vajalik toimepidevuse tagamine ja kriisiplaanide ajakohasus ning tegevuste pidev läbiharjutamine.

PROGRAMMI TEGEVUSED

PROGRAMMI TEGEVUS 1.

Põhiseadusliku korra kaitse

PROGRAMMI TEGEVUS 2.

Raske kuritegevuse tõkestamine

PROGRAMMI TEGEVUS 3.

Piirihaldus

Programmi tegevus 1:

Põhiseadusliku korra kaitse

Eesmärk

Eesti julgeolek ja põhiseaduslik kord on tagatud, seda ohustavad tegurid on teadvustatud, ennetatud ja maandatud.

Mõõdikud

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Sihttase					Allikas
		2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030	
Elanike osakaal, kes on puutunud kokku vägivaldse äärmuslusega veebis	Väiksem parem	-	-	-	37%	35%	33%	31%	30%	SIM, Siseturvalisuse avaliku arvamuse uuring
KAPO-le JAS § 6 ja § 9-ga määratud ülesannete täitmine ¹²	-	-	-	-	-	-	-	-	-	KAPO

Mõõdik „Elanike osakaal, kes on puutunud kokku vägivaldse äärmuslusega veebis“ tulemusmõõdikuna peegeldab ühiskonna kokkupuudet radikaliseerumist, vägivaldset äärmuslust ja põhiseaduslikku korda ohustavat sisu levitavate riskidega digikeskkonnas. Näitaja kaudu saab hinnata, kuivõrd mõjutavad ennetusmeetmed, seire, teadlikkuse tõstmine, koostöö platvormide ja partneritega ning julgeolekumeetmed vägivaldse äärmusliku sisu levikut ja nähtavust veebikeskkonnas. Kõrgem kokkupuute määr võib viidata suuremale levikule, nähtavusele või haavatavusele infokeskkonnas, samas kui madalam osakaal näitab tõhusamat riskide ennetamist ja paremat ühiskondlikku vastupanuvõimet äärmuslike mõjutuste suhtes.

Programmi tegevuse täitmine

Põhiseadusliku korra kaitse puhul on oluliseks töösuunaks vastumeetmed vaenulikule mõjutustegevusele ja lõhestamisele. Selle raames tuvastatakse ja tõkestatakse näiteks Eesti riigi julgeolekut ohustavate Venemaa Föderatsiooni eriteenistuste poolt orkestreeritud tegevusi. Näiteks tuvastati ja saadeti kohtu ette 8. detsembril 2023. aastal Venemaa eriteenistuste tellimisel siseministri auto lõhkujad. Samad isikud olid seotud ka venekeelse Delfi peatoimetaja auto ründamisega. Alates 2023. aasta lõpust kuni 2024. aasta veebruari keskpaigani pidas KAPO kinni kümme inimest, kes Venemaa eriteenistuste ülesandel pidid Eestis sooritama mitmesuguseid kuritegusid. Värvatud püüdsid näiliselt tavapärase kuritegevuse taha peitudes Eesti ühiskonnas tekitada segadust ja hirmutunnet. Samuti saadeti Eestist välja mitmed välisriikide kodanikud, kes kujutasid ohtu Eesti julgeolekule.

Majandusjulgeoleku vaates oli enim fookuses Venemaa ja Valgevene suhtes kehtestatud sanktsioonide tagamine, sh sanktsioonirikumiste menetlemine. Elutähtsa teenuse osutajate nõustamine ja toetamine kriitilise taristu kaitse tõhustamisel, sh Eesti elektrisüsteemi Venemaast lahti ühendamise seotud riskide seiramine ja maandamine.

¹² KAPO mõõdikud ja nende sihttasemed on juurdepääsupiiranguga teave.

Võeti vastu Euroopa Liidu poolt algatatud terroristliku veebisisu vastane määrus (TCO), uuendatud regulatsioonide alusel ja koostöös veebiettevõtjate ja teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega muudeti terroristliku ja muu ebaseadusliku veebisisu eemaldamine süsteemsemaks ja tõhusamaks.

Rahandusministeeriumi juhtimisel koostati erinevaid ametiasutusi kaasates uus Eesti rahapesu, terrorismi ja massihävitussrelvade leviku rahastamise siseriiklik riskihinnang (National Risk Assessment).

Tugevdati regulatsioone ja rakendati meetmeid Venemaa sõjapropaganda, desinformatsiooni ja vaenuliku mõjutustegevuse piiramiseks Eestis ja Euroopa Liidus laiemalt. Näiteks kehtestati piiravad sanktsioonid Eesti laste ja noorte organiseeritud osalemise vastu Venemaa ja Valgevene propagandaüritustel ja -laagrites.

Radikaliseerumise ennetamiseks ja terrorismivastaseks võitluseks Eestis loodi 2024. aastal radikaliseerumise ennetamise kontseptsioon. 2025. aastal loodi radikaliseerumise ennetamise ministeeriumide ülene tööühm, mida juhib SIM ning mis koostab radikaliseerumise ennetamise tegevuskava aastateks 2026-2030.

Päästeametis alustas tegevust erikeemia grupp, mille põhiülesanne on reageerida keemia- ja kiirgusohule ning keemia- ja kiirgusründe korral toetada partnerasutusi.

Sisekaitseakadeemia alustas e-õppe kursuse pakkumist CBRN sündmusetele reageerivate asutuste töötajatele. Koolituse läbinud omandavad baasteadmised CBRN valdkonnast, sellega seonduvatest ohtudest, reageerivate asutuste rollijaotusest ning esmareageerijate tegutsemisest ja ohutusmeetmetest.

Teenused

Programmi tegevust „Põhiseadusliku korra kaitse“ viiakse ellu laiapindsel, kaasates eesmärkide saavutamiseks kõiki asjakohaseid osapooli, arendades SIM-i toel KAPO ning õiguskaitsevaldkonna võimekust ning tugevdades riigi üldist kerksust. Teenustepõhiste võimearenduste kaudu tagatakse ühiselt, et Eesti julgeolek ja põhiseaduslik kord on kaitstud ning seda ohustavad tegurid on süsteemselt teadvustatud, ennetatud ja maandatud.

Sisejulgeolekupoliitika kujundamise teenus loob strateegilise ja õigusliku aluse, millele põhiseadusliku korra kaitse tervikuna tugineb. Teenuse kaudu kujundatakse poliitika ja meetmed, mis aitavad ennetada ja tõkestada vaenulikkust luure- ja mõjutustegevust, tugevdada majandusjulgeolekut ning arendada riigi suutlikkust terrorismiga seotud riskide tuvastamiseks ja maandamiseks. Teenust viib ellu SIM.

Põhiseadusliku korra tagamise teenus keskendub riigi sisejulgeoleku kaitsmisele, ennetades ja tõkestades riigi vastu suunatud luuretegevust, vaenulikkust sekkumist ning tugevdades majandusjulgeolekut. Teenus aitab tõsta ohuteadlikkust, parandada vastuluure võimekust, võimestada arusaamist radikaliseerumisega seotud riskidest ning arendada riigiüleseid võimeid terrorismiga seotud ohtude tuvastamiseks ja nende mõju vähendamiseks. Teenust viib ellu peamiselt KAPO või sellega koostöös tegutsevad osapooled, vastavalt oma pädevusele.

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus	Teenust elluviiv asutus
Sisejulgeolekupoliitika kujundamine	Poliitika kujundamine toetab põhiseadusliku korra kaitsmist, mittesõjaliste julgeolekuohtude maandamist, ennetamist ja tõkestamist. Seeläbi on vaenulik luure- ja mõjutustegevus pärsitud õigusruumi, asutuste koostöö ja võimekuse arendamise kaudu. Majandusjulgeolekut puudutavad riskid on erinevate sihtrühmade seas rohkem teadvustatud ning loodud on paremad eeldused riskide maandamiseks. Arendatud on riigiülest suutlikkust terrorismiga seotud riskide tuvastamiseks, ohtude ennetamiseks ja tõkestamiseks ja nende tagajärgede minimeerimiseks. Paranenud on teadmised radikaliseerumise põhjustest ja tundemärkidest ning suurenenud on oskused riske maandada.	Sisejulgeoleku valdkonnas poliitika väljatöötamine.	SIM

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus	Teenust elluviiv asutus
Põhiseadusliku korra tagamine	Põhiseaduslik kord on kaitstud ja riigi vastu suunatud luuretegevus ennetatud ning tõkestatud. Loodud on paremad eeldused majandusjulgeolekut puudutavate riskide maandamiseks. Paranenud on ohuteadlikkus, teadmised radikaliseerumise põhjustest ja tundemärkidest ning suurenenud on oskused riske maandada. Arendatud on riigiülest suutlikkust terrorismiga seotud riskide tuvastamiseks, ohtude ennetamiseks ja tõkestamiseks ja nende tagajärgede minimeerimiseks.		KAPO

Olulisemad arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetne väljakutse: Venemaa Föderatsiooni vaenuliku tegevuse ennetamine ja tõkestamine erinevates ründevektorites ja mõjuvaldkondades (sh info- ja küberruumis, majanduses ja füüsilises keskkonnas)			Vastutaja
1.	Tõhustatakse julgeolekut ohustavate ning vaenuliku mõjutustegevuse ja lõhestamisega, (sh FIMI ¹³) seotud allikate tuvastamise võimekust, luuakse tõhusad õiguslikud alused julgeolekut ohustavatest allikatest tulenevate ohtude maandamiseks.		SIM, KAPO
2.	Vaenulike eriteenistuste tegevust pärsitakse ning töötatakse välja selleks vajalikud siseriiklikud ja rahvusvahelised meetmed ja tugevdatakse võimekused.		SIM, KAPO
3.	Osaletakse sanktsioonide väljatöötamises ning tagatakse sanktsioonide tõhusus. Sanktsioonide eesmärk on tõsta agressorile agressiooni hinda ning läbi selle sundida teda agressioonist loobuma. Eesmärgi saavutamiseks on vajalik takistada sanktsioonidest möödaminemist nii kriminaalmenetluse kui muude vahenditega. Sanktsioonide hulga kasvuga kaasneb ka menetlusressursi vajadus.		SIM, KAPO
4.	Tõhustatakse siseriiklikke ja rahvusvahelisi meetmeid Venemaa kodanikest eks-kombatantide reisimise piiramiseks Schengeni alal.		SIM, KAPO
Prioriteetne väljakutse: Hiina Rahvavabariigi tegevusest tulenevate ohtude maandamine			Vastutaja
1.	Hiina Rahvavabariigi tegevusest lähtuvate julgeolekuohtude tuvastamine, ennetamine ja tõkestamine. Teadlikkuse tõstmine julgeolekuohtude osas.		KAPO
2.	Politiikaettepanekute tegemine Hiina Rahvavabariigi ülemaailmseks juhtivaks võimuks pürgimisega kaasnevate ohtude maandamiseks.		SIM
Prioriteetne väljakutse: Vägivaldse äärmusluse ja terrorismi toetava ideoloogia leviku tõkestamine ja varajases faasis tuvastamine			Vastutaja
1.	Tõstetakse teadlikkust radikaliseerumise ja sellest lähtuva (terroristliku) vägivalla ennetamiseks. Kujundatakse ja rakendatakse radikaliseerumise ennetamise tegevuskava ja riiklik sekkumismudel. Üheks olulisemaks meetmeks on radikaliseerumise ennetamiseks vajaliku teadlikkuse tõstmine ja valdkonnaülese koostöö arendamine.		SIM

¹³ Foreign Information Manipulation and Interference (FIMI) – rahvusvaheliselt aktsepteeritud lühend, mis tähistab välisriigi (kahjulikku) informatsioonilist mõjutustegevust ja välisriigi sekkumist, nt sekkumist valimiste mõjutamiseks.

Programmi tegevus 2:

Raske kuritegevuse tõkestamine

Eesmärk

Kuritegevuse tasuvus on vähenenud ning raske ja organiseeritud kuritegevus tõkestatud tänu õiguskaitseasutuste võimearendustele, avaliku ja erasektori tõhusale koostööle, kriminaaltulu leidmist, arestimist ning konfiskeerimist puudutavate seaduste kaasajastamisele ja ühiskonna teadlikkuse tõstmisele.

Mõõdikud

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Sihttase					Allikas
		2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030	
Elu jooksul mõnda illegaalset uimastit proovinud 15–16 aastaste osakaal	Suurem parem	-	35 %	-	-	31 %	31 %	31 %	31 %	Eesti koolinoorte uimastite tarvitamise uuring (ESPAD). Järgmine uuring viiakse läbi 2029. a.
Arestitud vara (mln)	Suurem parem	24,5	68,2	78,5	25	40	45	50	55	Prokuratuur
Konfiskeeritud vara (mln)	Suurem parem	2,43	4,11	6,04	3	4	4.5	5	6	Prokuratuur
Inimkaubanduse vastase võitluse indeks	Väiksem parem	-	-	-	-	1	1	1	1	U.S. Department of State Trafficking in Persons Report hinnang SIM, JUM, PPA, SoM, TI, SoM SKA raporti põhjal.

Mõõdikud kirjeldavad raske ja organiseeritud kuritegevuse ennetamise, tõkestamise ning kuritegeliku kasu vähendamise tulemuslikkust ning näitavad, millist mõju avaldavad õiguskaitseasutuste võimearendus, õigusraamistiku ajakohastamine, avaliku ja erasektori koostöö ning ennetustegevused ühiskonna turvalisusele ja õiguskorra tugevdamisele. Näitajad aitavad hinnata, kas riik suudab vähendada kuritegevuse tasuvust, piirata organiseeritud kuritegevuse mõju ning suurendada ühiskonna vastupanuvõimet erinevatele kuriteoliikidele.

„Elu jooksul mõnda illegaalset uimastit proovinud 15–16-aastaste osakaal“ tulemusmõõdikuna peegeldab noorte kokkupuudet uimastitega ning ühiskonna haavatavust ebaseaduslike uimastite leviku suhtes. Näitaja kaudu saab hinnata, kas ennetustegevused, teadlikkuse tõstmine, õiguskaitse meetmed ja koostöö haridus- ning tervisevaldkonnaga aitavad vähendada noorte riskikäitumist ja uimastitega kokkupuutumist. Madalam osakaal viitab tugevamale ennetustööle, väiksemale nõudlusele ebaseaduslike uimastite järele ning võib kaudselt viidata organiseeritud kuritegevuse mõju vähenemisele uimastiturul.

„Arestitud vara (mln)“ ja „Konfiskeeritud vara (mln)“ tulemusmõõdikutena peegeldavad riigi suutlikkust tuvastada, piirata ja „ära võtta“ kuritegelikul teel saadud vara ning vähendada kuritegevuse majanduslikku tasuvust. Näitajate kaudu saab hinnata, kuivõrd toetavad uurimisvõimekus, finantsjälgitamine, õigusraamistik ja asutuste vaheline koostöö kriminaaltulu leidmist ning vara ajutist arestimist või lõplikku konfiskeerimist. Kui kuritegelik tulu on konfiskeeritud või arestitud, siis see mõjutab kõiki kuritegeliku kasu saamisele suunatud kuriteo liike. Kõrgem arestitud ja konfiskeeritud vara maht aitab ennetada uute kuritegude toimepanemist.

„Inimkaubanduse vastase võitluse indeks“ tulemusmõõdikuna peegeldab riigi suutlikkust ennetada, tuvastada ja tõkestada inimkaubandust ning kaitsta ohvreid. Näitaja kaudu saab hinnata, kas õiguskaitseasutuste võimekus, õiguslik raamistik, rahvusvaheline koostöö, ohvriabi ning teadlikkuse suurendamine toetavad

inimkaubandusega seotud riskide vähendamist. Indeksi paranemine viitab tugevamale ennetus- ja reageerimisvõimekusele ning suuremale suutlikkusele piirata organiseeritud kuritegevuse üht raskemat ja varjatud vormi.

Programmi tegevuse täitmine

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastases võitluses tõkestati rahapesu ja terrorismi rahastamist, korruptsiooni ning küber-, narko- ja majanduskuritegevust.

Küberkuritegevuse vastase võitluse võimestamine

Ametnike pädevuse tõstmiseks viis PPA läbi digi- ja küberteadmiste täiendõppekava koolitusi, millega jätkatakse ka järgmistel aastatel. Lisaks korraldas PPA valdkonnapõhiseid õppepäevi ja praktilisi koolitusi ning ametnikud on ametnikud kübervaldkonnas teadmiste saamiseks osalenud ka rahvusvahelistel koolitustel ja töögruppides.

Lisaressursse suunati tehnoloogilise arengu tagamiseks, et uurijate käsutuses oleksid uusimad küberkuritegusid toimepaneivate isikute avastamise, kriminaaltulu tuvastamise, tõkestamise ning tõendusteabe saamise tööriistad ning oleks tagatud olemasoleva IKT võimekuse (riistvara, tarkvara) elukaar.

Küberkuritegude avastamisel, menetlemisel ning arendustegevustes on ülimalt oluline roll koostööl välisriikide partneritega. Selleks osaleti rahvusvahelistes arendusprojektides ja tehti aktiivset koostööd välispartneritega.

Jätakuvalt on vaja saada rahalised vahendid menetluspersonali suurendamiseks ja personali teadmiste tõstmiseks ning oskuste arendamiseks ja IKT võimekuse tagamiseks arendustöödega jätkamiseks.

Kuritegevus ei tohi olla tulus

SIM-i eestvedamisel loodud töögrupp esitas 2024. aastal raporti, mis sisaldas ettepanekuid kuritegevuse stiimulite vähendamiseks ning kriminaaltulu tuvastamise, arestimise ja konfiskeerimise võimekuse tugevdamiseks. Prioriteetsete arendussuundadena toodi muuhulgas esile ressursivajaduse kasvatamine, tehniliste vahendite soetamine, teadlikkuse suurendamine ning ühtse koolitusmudeli väljatöötamine. Nende tegevuste elluviimiseks eraldati ministriumite üleselt 2026. aasta alguses järgnevatel aastateks täiendav rahastus. Käesoleval aastal keskendutakse eeskätt rahastatud võimekuste väljaarendamisele. Täiendavalt on eesmärk ajakohastada kuritegeliku vara arestimist ja konfiskeerimist puudutavat seadusandlust, kujundada keskne arestitud ja konfiskeeritud varahalduse süsteem ning arendada statistika automatiseeritud kuvamisvõimekust.

Rahapesu, terrorismi ja massihävitusrelvade leviku rahastamise tõkestamise süsteemseks tugevdamiseks kinnitati 2025. aastal avaliku ja erasektori laiapõhjalise koostöö tulemusena riiklik riskihinnang koos tegevuskavaga. Selle eesmärk on rakendada järgnevatel aastatel meetmeid, mis võimaldavad rahapesu ja terrorismi rahastamist senisest tõhusamalt ennetada ja tõkestada.

2025. aastal pöörati suuremat tähelepanu kelmuste ja majanduskuritegevuse vastase võimekuse tugevdamisele. Arendati asutuste vahelist ja rahvusvahelist koostööd ning suurendati avalikkuse teadlikkust. Täiendavalt keskenduti olulist mõju omavate korruptsioonijuhtumite avastamisele ja tõkestamisele ning organiseeritud kuritegevuse vastase tegevuse tõhustamisele. Koostöös rahvusvaheliste partneritega parandati piiriülest infovahetust, viidi läbi ühisoperatsioone ning suurendati kuritegelike võrgustike tuvastamise võimekust.

Narkootikumidega võitlemine

Eesti narkoolukord on 2025. aasta vaates jätkuvalt keeruline. Perioodil 1999–2024 on Eestis narkootikumide üledoosi tõttu surnud 2239 inimest. Kuni 2018. aastani oli Eesti Euroopa Liidus narkootikumide üledoosiga seotud surmade suhtarvu poolest väga kõrgel kohal. Aastatel 2002–2017 oli enamik surmadest seotud

fentanüüli ja selle analoogidega. 2018. aastal vähenes üledoosisurmade arv järsult 110-lt 39-ni. Languse peamiseks põhjusteks peetakse fentanüüli kättesaadavuse vähenemist Eesti narkoturul, politsei edukat tööd kuritegelike võrgustike lõhkumisel ning naloksooni ja teiste kahjude vähendamise teenuste ulatuslikumat rakendamist.

Alates 2022. aastast on olukorda taas oluliselt mõjutanud nitaseenide levik. Tegemist on väga tugevatoimeliste sünteetiliste opioididega, mis on osaliselt asendanud varasema fentanüülituru ja suurendanud üledooside riski. Üledoosisurmade arv kasvas 2021. aasta 39 juhtumilt 2022. aastal 80-ni ja 2023. aastal 113-ni. 2024. aastal suri üledoosi tõttu 100 inimest, mis on küll 13 võrra vähem kui 2023. aastal, kuid tase on endiselt väga kõrge. 100 surmajuhtumist 42 olid seotud nitaseenide gruppi kuuluvate ainetega, eeskätt protonitaseeni ja metonitaseeniga. 2025. aastal on nitaseenide kõrval levima hakanud sünteetiliste opioidide gruppi kuuluvad orfiinid ning mõnes Eesti paigas on avastatud fentanüüli levimist.

2025. aasta andmed näitavad, et Eesti narkoturg ei ole enam seotud üksnes süstivate opioiditarvitajatega. Kõrget kanepi ja kokaiini tarvitamise taset kinnitavad nii rahvastikupõhised uuringud kui ka reoveeuuringud. Kokaiini, MDMA ja amfetamiini tarvitamine on seotud ka ööelu ja meelelahutuskeskkondadega, mistõttu ei jõua tavapärased kahjude vähendamise ja raviteenused alati riskirühmadeni. TAI andmetel näitavad reoveeuuringud nädalavahetustel amfetamiini, MDMA ja kokaiini kõrgemaid kontsentratsioone, mis viitab meelelahutuslikule tarvitamisele.

Noorte puhul on pilt vastuoluline. 15–16-aastaste seas on vähemalt korra elu jooksul kanepit proovinud või tarvitanud noorte osakaal alates 2015. aastast vähenenud 26%-lt 19%-le, kuid samal ajal on kasvanud nende noorte osakaal, kes on mõnda narkootilist ainet tarvitanud elu jooksul kolm või enam korda. Tähelepanu vajab ka retseptiravimite tarvitamine arsti korralduseta ning ravimite ja alkoholi segatarvitamine. 2024. aastal suri 16–24-aastaste vanuserühmas üledoosi tõttu 11 inimest. Noorte surmad on sageli seotud erinevate retseptiravimite segatarvitamisega.

Õiguskaitseasutuste vaates on jätkuvalt oluline vähendada narkootiliste ja psühhotroopsete ainete sissevedu, levitamist ning kättesaadavust. Suuremahuline narkokuritegevus on endiselt seotud organiseeritud kuritegevusega, kuid levitamisviisid on muutunud paindlikumaks: narkootikume vahendatakse üha enam interneti, kullerite ja postisaadetiste kaudu. Seetõttu peab õiguskaitse fookus olema eeskätt organiseerijatel, logistikavõrgustikel ja suurema mõjuga sihtmärkidel, säilitades samal ajal võime reageerida tänavadiilerlusele ja noortele suunatud levitamisele.

2024. aastal käivitati mitu olulist sammu narkoolukorra leevendamiseks. Vabariigi Valitsusele esitati memorandum, milles lepiti kokku seitse suurema mõjuga arendustegevust, mille elluviimise eest vastutavad SIM, Sotsiaalministeerium ning Justiits- ja Digiministeerium. Samuti lepiti kokku, et 2026. aastal võtab narkopoliitika koordineerimise roteeruvass korras kaheks aastaks üle Sotsiaalministeerium ning viiakse läbi poliitika vahehindamine.

Oluline muudatus on uute psühhoaktiivsete ainete kiirem kontrollimehhanism. Loodi alus kiirmeetmele, mille alusel PPA-l ning Maksu- ja Tolliametil on võimalik inimeste tervisele ohtlikud uued psühhoaktiivsed ained kuni üheks aastaks hoiule võtta, kuni otsustatakse nende lisamine narkootiliste ja psühhotroopsete ainete nimekirja. See võimaldab reageerida kiiremini olukorras, kus ohtlik aine on juba turule jõudmas, kuid selle ametlik nimekirja kandmine vajab veel hindamist.

Üledoosisurmade vähendamiseks on laiendatud naloksooni kättesaadavust. Naloksoon on opioidide, sealhulgas fentanüüli, heroïini, metadooni, morfiini ja nitaseenide üledoosi korral kasutatav elupäästev ravim. 2024. aastal väljastati Eestis 1982 naloksoonikomplekti, mida oli 441 võrra rohkem kui 2023. aastal. 2024. aastal laienes naloksooni kasutamine PPA esmareageerijatele: kokku toimus 17 koolitust ja neil osales 569 PPA töötajat. See loob eeldused, et politsei saab üledoosi korral sekkuda olukorras, kus patrull jõuab

sündmuskohale enne kiirabi. 2025. aastal koolitused jätkusid ning loodi võimekus viia läbi naloksoonikoolitusi PPA politseimeedikute poolt.

2025. aastal käivitus Hea Samariitlase Akt, mis on oluline usaldust ja abi kutsumist toetav meede. Selle eesmärk on julgustada inimesi narkootikumide tarvitamisest põhjustatud terviserikke või üledoosi korral abi kutsuma, kartmata karistust üksnes väikeses koguses aine omamise või tarvitamise eest. Kaitse laieneb abi kutsujale ja abivajajale, kuid ei hõlma raskemaid õigusrikkumisi, nagu narkootikumide müük, tootmine või levitamine.

Andmepõhise reageerimise tugevdamiseks sõlmiti andmevahetusleping Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskusega, mille tulemusel jõuavad PPA analüütikuteni isikustamata andmed mürgistustega seotud kiirabisündmuste kohta. See aitab paremini hinnata narkootiliste ainete levikut, piirkondlikke riske ja ohu potentsiaali. Lisaks testis PPA RAMAN-spektromeetrit, mis võimaldab sündmuskohal tuvastada narkootilisi või muid ohtlikke aineid ning vähendada ametnike kokkupuuteohtu tundmatute ainetele.

Edasised sammud peaksid keskenduma eriti ohtlike ainete, sealhulgas nitaseenide, leviku tõkestamisele, rahvusvahelise ja piiriülese koostöö tugevdamisele, varajase hoiatuse süsteemi arendamisele ning õiguskaitseasutuste töö paindlikumaks muutmisele. Samal ajal tuleb tugevdada kahjude vähendamist, ravi- ja nõustamisteenuseid ning suunata narkootikume tarvitavad inimesed võimalikult varakult tervise- ja sotsiaalteenustele. 2025. aasta vaates ei piisa üksnes pakkumise vähendamisest ega üksnes karistuslikust reageerimisest. Mõjus narkopoliitika peab ühendama õiguskaitse, rahvatervise, ennetuse, ravi, kahjude vähendamise ja andmepõhise varajase reageerimise.

Teenused

Programmi tegevust „Raske kuritegevuse tõkestamine“ viiakse ellu SIM-i ning PPA teenuste kaudu, mis koos tugevdavad riigi suutlikkust raske ja organiseeritud kuritegevuse ennetamisel, avastamisel ja tõkestamisel ning vähendavad kuritegeliku tegevuse tasuvust.

Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase poliitika kujundamise teenus loob valdkonna strateegilise ja õigusliku raamistiku. Teenuse kaudu töötatakse välja poliitikad ja meetmed, mis suunavad riigi tegevust organiseeritud kuritegevuse ennetamisel, tõkestamisel ja avastamisel. Sisejulgeolekufondi korraldusasutuse teenuse kaudu planeeritakse Eestile eraldatud toetused, töötatakse välja toetusmeetmed, korraldatakse nende rakendamine ning tehakse seiret ja järelvalvet tulemuste üle. See võimaldab suunata rahastust just nendesse võimearendustesse, mis toetavad kuritegevuse tõkestamist. Kriminaalpoliitika kujundamise teenus tagab, et kriminaalpoliitika on väljatöötatud ning kriminaalvaldkonna tegevused on koordineeritud. Teenuseid viib ellu SIM.

Raskete peitkuritegude avastamise teenus tagab, et ühiskonnale kõige suuremat kahju põhjustav organiseeritud ja varjatud kuritegevus – sealhulgas kelmused, rahapesu, majandus- ja korruptsioonikuriteod, narkokuriteod, küberkuriteod ning laste vastu suunatud seksuaalkuriteod – avastatakse ja tõkestatakse tõhusalt. Varitegevuse teenus toetab raske kuritegevuse tõkestamist, tagades tunnistajate kaitseabinõude rakendamise ning eeldused jälitustoimingute varjatud läbiviimiseks. Teenus aitab kaitsta tunnistajate ütluste puutumatust ja füüsilist turvalisust ning võimaldab õiguskaitseasutustel koguda tõendeid olukordades, kus avatud tegutsemine ei ole võimalik. Teenuseid viib ellu PPA.

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus	Teenust elluviiv asutus
Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase poliitika kujundamine	Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse valdkonna poliitika väljatöötamine.	Raske ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse valdkonnas poliitika väljatöötamine	SIM

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus	Teenust elluviiv asutus
Sisejulgeolekufondi korraldusasutuse (ISF) ülesannete täitmine	Sisejulgeolekufondi vahendid on efektiivselt ja õiguspäraselt kasutatud.	Sisejulgeolekufondi korraldusasutuse ülesanne on Eestile fondist eraldatud toetuste planeerimine, rahastatavate toetusmeetmete väljatöötamise ja rakendamise korraldamine ning seire ja järelevalve teostamine välistoetuse kasutamise ja tulemuste saavutamise üle, samuti Eesti seisukohtade ettevalmistamine ja esindamine välistoetuste andmist reguleeriva poliitika kujundamisel ja õigusaktide eelnõude üle peetavatel läbirääkimistel.	SIM
Kriminaalpoliitika kujundamine	Kriminaalpoliitika väljatöötamine ning ministeeriumi valitsemisala asutuste kriminaalvaldkonna tegevuse koordineerimine.	Kriminaalpoliitika väljatöötamine ning ministeeriumi valitsemisala asutuste kriminaalvaldkonna tegevuse koordineerimine	SIM
Raskete peitkuritegude avastamise teenus	Raske peitkuritegevuse avastamiseks vajalik teave on sihipäraselt kogutud ja õigeaegselt analüüsitud, kriminaalmenetluses on tõendid kohtumenetluse standarditele vastavalt kvaliteetselt kogutud ja vormistatud, kriminaaltulu ulatus on tuvastatud ning nende tegevuste mõjul on raskete peitkuritegude toimepanemine märkimisväärselt vähenenud.	Teenusega tagatakse ühiskonnale enim kahju põhjustava organiseerunud ja raske peitkuritegevuse (sh kelmused, rahapesu-, majandus-, korruptsiooni-, narko-, küber- ja laste vastu suunatud seksuaalkuriteod) ennetamine, tõkestamine ja avastamine, kuritegudega tekitatud kahju vähendamine, õigusrikkujatega tegelemine ning tõendite kogumine jälitustoimingutega.	PPA
Varitegevuse teenus	Isiku suhtes kaitseabinõude rakendamisel on tagatud tunnistaja ütluste puutumus ja füüsiline turvalisus. Konspiratsioonivõtted on tagatud jälitustoimingute läbiviimiseks.	Teenusega tagatakse tunnistajakaitse abinõude kohaldamine kriminaalmenetluses või välisriigi pädeva asutuse või rahvusvahelise organisatsiooni taotlusel vastavalt sõlmitud välislepingutele ning eelduste loomine jälitustoimingute varjatud läbiviimiseks.	PPA

Olulisemad arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetne väljakutse: Andmete säilitamine, neile juurdepääs raske ja organiseeritud kuritegevuse ning terrorismi vastu võitlemiseks ja riigi julgeoleku tagamise eesmärgil			Vastutaja
1.	Muudetakse koostöös Justiits- ja Digiministeeriumiga elektroonilise side seadust uurimisasutuste ja julgeolekuasutuste ülesannete tõhusaks ja operatiivseks täitmiseks kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.		SIM
Prioriteetne väljakutse: Küberkuritegevuse vastase võitluse tõhustamine			Vastutaja
1.	Värvatakse piisavas mahus kompetentset personali ning koolitatakse olemasolevaid töötajaid		SIM, PPA
2.	Luuakse täiendav ajakohane tehniline võimekus, ja tagatakse selle jätkusuutlik üllapidamine.		SIM, PPA
Prioriteetne väljakutse: Narkokuritegevuse vastase võitluse võimekuse suurendamine			Vastutaja
1.	Vähendatakse narkootikumide kättesaadavust. Selleks reguleeritakse tõhusamalt uute psühhoaktiivsete ainetele käitlemise piirangute seadmist ning luuakse võimalus ohtlikele ainetele koheste piirangute seadmiseks. Enim surmasid põhjustanud nitaseenide leviku tõkestamiseks suurendatakse koostööd lähiriikidega, peamiselt Lätiga. Õiguskaitseasutuste töö peab muutuma tõhusamaks ja vastumeetmed kiirelt kohanema narkootikumidega kaubitsejate pidevalt muutuvate tegutsemisviisidega, milleks tuleb süsteemsemaks muuta õiguskaitseasutuste ametnike väljaõpet ja mitmekesistada tehniliste vahendite (nt spektromeetrite) kättesaadavust. Vähendatakse narkootikumide levikust tingitud negatiivseid mõjusid ja kahjusid. Õiguskaitseasutustel on oluline roll, et koostöös tervise- sotsiaal ja haridusvaldkonnaga ennetada ja ära hoida narkootikumide tarvitamist, sellega seonduvad ohte tervisele ja elule. Laiendatakse üledoosidest tingitud surmade ära hoidmist, selleks tagatakse naloksoon politsei esmaabivaru. Parandada tuleb ka mitmekariliste meetmete (nt VALIK, SÜTIK programmide) kättesaadavust.		SIM, PPA
2.	Narkootikumide levikust tingitud ohtudest teavitamise tegevused on laiendatud, eelkõige meelelahutuskeskkonnas (ööklubid, festivalid jne).		PPA

3.	Täiendavate narkootiliste ainete määramise või joobe tuvastamisega seotud tehniliste vahendite kaardistamise ja testimisega on alustatud	PPA
4.	Narkolaboritele on loodud reageerimise võimekus – seadmed soetatud, koolitused korraldatud.	PPA
Prioriteetne väljakutse: Kuritegevuse varaliseks mõjutamiseks riikliku võimekuse kasvamine.		Vastutaja
1.	Selleks et kuritegevus ei tasuks end ära, suurendatakse suutlikkust kuritegelikul teel saadud vara tuvastamiseks, arestimiseks ja konfiskeerimiseks ning tõhustatakse kuritegevusega tekitatud kahju hüvitamist. Eesmärgi saavutamiseks: 1.1. võimestatakse uurimisasutusi ja prokuratuuri; 1.2. täiendatakse seadusandlust; 1.3. seatakse prioriteediks kuritegevuse varaline mõjutamine; 1.4. koostatakse ja rakendatakse jätkusuutlik koolitusmudel kuritegevuse tõhusamaks avastamiseks ja menetlemiseks; 1.5. muudetakse arestitud ja konfiskeeritud vara haldamine efektiivsuse tagamiseks keskseks ning ühtselt korraldatuks.	SIM, PPA, KAPO
Prioriteetne väljakutse: Kelmuste vastase võitluse võimekuse suurendamine		Vastutaja
1.	Uurimisasutuste töökorralduse tõhustamine, kelmustega tegeleva isikkoosseisu võimekuse suurendamine, kelmuste toimepanijate ja organiseerijate tõhusam tuvastamine ning kuritegelikul teel saadud vara arestimine, samuti ennetustegevuse ja avalikkuse teadlikkuse suurendamiseks tehtava koostöö tugevdamine erinevate võtmeasutustega.	SIM, PPA

Programmi tegevus 3:

Piirihaldus

Eesmärk

Eesti piir Euroopa Liidu välispiirina on valvatud ja kaitstud, tagatud on piirirežiim ja olukorrateadlikkus, mis võimaldab piiriületusega seotud ohtudele õigeaegselt reageerida, ning piiripunktides toimib reisijasõbralik piirikontroll, mis vastab Schengeni ühtse viisaruumi nõuetele.¹⁴

Mõõdikud

Programmi tegevuse eesmärgi mõõdikud	Suund	Tegelik			Sihttase					Allikas
		2023	2024	2025	2025	2027	2028	2029	2030	
Maismaapiiri kaetus tehnilise seirega	Suurem parem	8.3 %	27 %	27 %	36 %	75 %	100 %	100 %	100 %	PPA
Jõeapiiri kaetus tehnilise seirega	Suurem parem	70 %	70 %	70 %	80 %	90 %	100 %	100 %	100 %	PPA

Mõõdikud kirjeldavad Eesti välispiiri valve ja kaitse võimekust ning näitavad, millist mõju avaldavad tehnoloogilised lahendused, olukorrateadlikkus ja piirihalduse arendamine piiri turvalisusele, reageerimisvõimele ning tõhusale piirirežiimi tagamisele. Näitajad aitavad hinnata, kas riik suudab tagada Euroopa Liidu välispiiri usaldusväärse kaitse ning toetada õigeaegset ja tõhusat reageerimist nii julgeoleku- kui rändeohtudele.

„Maismaapiiri kaetus tehnilise seirega“ ja „Jõeapiiri kaetus tehnilise seirega“ tulemusmõõdikutena näitavad riigi suutlikkust jälgida ning kontrollida maismaapiiri kaasaegsete tehniliste lahenduste abil. Näitajate kaudu saab hinnata, kuivõrd ulatuslikult toetavad seiresüsteemid, sensorid, valvevahendid ja muud tehnoloogilised lahendused piirihalduse toimepidevust, olukorrateadlikkust ning võimet avastada ebaseaduslikke piiriületusi või muid julgeolekuohte. Kõrgem kaetus viitab paremale ülevaatele piiriolukorrast, sh raskesti ligipääsetavatel piirilõikudel suuremale reageerimiskiirusele ning tugevamale võimekusele ennetada ja tõkestada piirihaldusega seotud riske.

Programmi tegevuse täitmine

2025. aastal jätkusid tööd idapiiri väljaehitamiseks. Maismaapiiril ehitati valmis 80% viivitusajast ja piiri valvamiseks vajalikust taristust. Jätkusid tööd maismaapiiri järgnevate lõikude piiritaristu rajamiseks. Video- ja seiretehnikaga on kaetud pool kogu maismaapiiri ulatusest.

Narva jõeapiiril on 2025. aastal rajatud viis uut seirepositsiooni. Töös on üheksa järgneva seirepositsiooni, patrullitee ja juurdepääsuteede väljaehitamine. Hankemenetlus valminud seirepositsioonidele seiretehnika soetuseks ja paigalduseks on lõppenud, seadmed paigaldatakse 2026. aasta esimeses pooles. Narva jõeapiiri väljaehitamisega seotud tegevused on kavandatud lõpule viia 2027. aastal.

Alustati Luhamaa kordoni rekonstrueerimise ja juhtimispunkti rajamisega, tööde tähtaeg on 2026. aasta lõpp.

¹⁴ Eesmärgi saavutamiseks on vastavalt tegevuskavale ellu viidud tegevused Schengeni hindamiste käigus tuvastatud puuduste kõrvaldamiseks.

Laiapindse riigikaitse investeringute kava 2025-2027 raames tugevdatakse idapiiril valvamist ja kriisideks valmisolekut, selleks on uuendatud idapiiri masinaparki ja isikkoosseisu varustust, jätkuvalt arendatakse kriitilisi infosüsteeme, ehitatakse välja piiritaristu. Samuti luuakse idapiirile droonituvastus ja -tõrje võimekus.

Teenused

Programmi tegevust „Piirihaldus“ viiakse ellu SIM-i ja PPA teenuste kaudu, mis ühiselt tagavad, et Eesti piir kui Euroopa Liidu välispiir on kaitstud, piiriületus on kontrollitud ja sujuv ning ebaseaduslik tegevus piiril ja selle läheduses on tõkestatud.

Piirivalvepoliitika kujundamise teenus loob strateegilise ja õigusliku raamistiku, millele kogu piirihaldus tugineb. Teenuse kaudu töötatakse välja piirivalvepoliitika ning korraldatakse selle elluviimine, tagades, et piiri valvamine ja piirikontroll vastavad Euroopa Liidu ja Schengeni nõuetele. Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu korraldusametuse teenus tagab, et piirihalduse ja viisapoliitika rahastu vahendid on kasutatud tõhusalt ja õiguspäraselt. Teenuse kaudu planeeritakse Eestile eraldatud toetused, töötatakse välja toetusmeetmed, korraldatakse nende rakendamine ning tehakse seiret ja järelevalvet tulemuste üle. See võimaldab suunata välistoetust just nendesse võimearendustesse, mis tugevdavad piiri valvamist ja piirikontrolli. Teenuseid viib ellu SIM.

Piiri valvamise teenus tagab, et Eesti välispiiri olukorrast on pidev ülevaade ning ebaseaduslik riiki sisenemine on ennetatud ja tõkestatud. Teenuse kaudu avastatakse ja tõkestatakse ebaseaduslik piiriületus, salakaubavedu, inimkaubandus ja muud ebaseaduslikud toimingud piiri läheduses. See on piirihalduse operatiivne tuumik, mis tagab piiri füüsilise kaitse. Piirikontrolli teostamise teenus tagab, et piiripunktide kaudu siseneb ja väljub riigist üksnes selleks õigust omav isik ning et piiriületus on sujuv ja reisijasõbralik. Teenuse kaudu kontrollitakse isikute ja transpordivahendite vastavust piiriületuse tingimustele ning vormistatakse piiriületus. Samal ajal ennetatakse ja avastatakse ebaseaduslikku piiriületust piiripunktides. Teenuseid viib ellu PPA.

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus	Teenust elluviiv asutus
Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu korraldusametuse ülesannete täitmine	Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu vahendid on efektiivselt ja õiguspäraselt kasutatud.	Piirihalduse ja viisapoliitika rahastu korraldusametuse ülesanne on Eestile fondidest eraldatud toetuste planeerimine, rahastatavate toetusmeetmete väljatöötamise ja rakendamise korraldamine ning seire ja järelevalve teostamine välistoetuse kasutamise ja tulemuste saavutamise üle, samuti Eesti seisukohtade ettevalmistamine ja esindamine välistoetuste andmist reguleeriva poliitika kujundamisel ja õigusaktide eelnõude üle peetavatel läbirääkimistel.	SIM
Piirivalvepoliitika kujundamine	Piirivalvepoliitika väljatöötamine ja elluviimise korraldamine.	Piirivalvepoliitika väljatöötamine ja elluviimise korraldamine	SIM
Piiri valvamise teenus	Piiriolukorrast on ülevaade saadud ja ebaseaduslik riiki sisenemine on tõkestatud.	Teenusega tagatakse ebaseadusliku piiriületuse ennetamine, avastamine ja tõkestamine (v.a. piiripunktides).	PPA
Piirikontrolli teostamise teenus	Piiripunkti kaudu on riiki sisenenud ja riigist väljunud selleks õigust omavad isikud ning piirikontrolli toimingud on sujuvad ja kiired; ebaseaduslik piiriületus on ennetatud, avastatud ja tõkestatud.	Teenusega tagatakse sujuv piiriületus siseneval ja väljuval suunal. Välispiiri ületamisel teostatakse isikute ja transpordivahendite piiriületuse tingimustele vastavuse kontroll ning piiriületuse lubamisel vormistatakse piiriületus.	PPA

Olulisemad arendus- ja tegevuseesmärgid

Prioriteetne väljakutse: Euroopa Liidu infosüsteemide kasutusele võtmine ja piiriületusvoogude haldamine		Vastutaja
1.	Tagatakse piirikontrollis kasutatavate suuremahuliste infosüsteemide (EES, ETIAS, Interoperability, Revised VIS, Revised Eurodas, PRÜM II jne) kasutuselevõtuks ning EL keskse API ruuteriga liidestumiseks vajalikud tehnoloogilised arendused ja siseriiklike kohustuste täitmine.	SIM, PPA
2.	Tagatakse reisijasõbralik, põhiõigusi austav ning piiriületuse mahule ja intensiivsusele vastav piirikontroll, täiustatakse automatiseeritud piiriületuse võimalusi ning piirikontrollis kasutatakse kõige kaasaegsemaid tehnoloogiasid.	SIM, PPA
Prioriteetne väljakutse: Schengeni hindamise käigus tuvastatud puuduste likvideerimine ja välispiiri valve korraldamise Euroopa Piirihalduse strateegiaga vastavusse viimine.		Vastutaja
1.	Tagatakse Schengeni hindamise käigus esitatud soovitude likvideerimiseks koostatud tegevuskava rakendamine. Arendatakse infosüsteeme, soetatakse uut tehnikat, kaasajastatakse tööprotsesse ning koolitatakse isikkoosseisu.	PPA, SIM
2.	Tagatakse on süstemaatiline riskide ja ohtude hindamine ning analüüsipõhine (nt CIRAM) riigipiiri valvamine ja piirikontroll. Teabe analüüsi võimekuse kasv võimaldab luua parema olukorrateadlikkuse, toetab sündmuste kiiret avastamist ja lahendamist ning kiiret reageerimist.	PPA, SIM
3.	Tagatakse piiriülene politseikoostöö ja operatiivne teabevahetus ning EL õigusraamistiku (EL teabevahetuse direktiiv ja PRÜM raamistik) rakendamine. Selleks värvatakse ja koolitatakse personal, teostatakse infosüsteemide arendamine ja luuakse nende koostalitlusvõime.	PPA, SIM
4.	Tagatakse olukorrateadlikkus välispiiril toimuvast (sh EUROSUR) ja teabevahetus siseriiklike partneritega, liikmesriikidega ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametiga. Tagatakse kontaktametnike lähemine rahvusvahelise koostöö tõhustamiseks ning teiste liikmesriikide toetamiseks osaletakse Frontexi ühisoperatsioonidel.	PPA, SIM
5.	Tagatakse Frontexi üksuste püsiva kohaloleku suurendamine, Eesti ja EL välispiiri tõhus, koordineeritud ja kestlik valvamine ja piirikontroll ning toetava keskkonna loomine ressursside vastastikkuseks laiemaks kasutamiseks.	PPA, SIM
Prioriteetne väljakutse: Idapiiri täies mahus väljaehitamine ja kriisilukordades piiri valvamise toimepidevuse tagamine		Vastutaja
1.	Idapiir on välja ehitatud, ning tagatud on piiritaristu hooldus ja seiretehnika elukaarepõhine uuendamine. 1.1. Maismaapiir on välja ehitatud ja kaetud tehnilise seirega. 1.2. Jõeapiir on välja ehitatud ja kaetud tehnilise seirega. 1.3. Peipsi järvistul on suurendatud riigipiiri vaatlusvõimekust.	PPA, SIM
2.	Luuakse võimekus mehitamata õhusõidukite reaalajas tuvastamiseks ja tõrjumiseks, mida arendatakse kooskõlas tehnoloogia arengute ja muutuva ohupildiga.	PPA, SIM
3.	Tagatakse välispiiri operatiivseire keskuste arendamine ning seire- ja infosüsteemide integreeritus ja koostalitlusvõime, ajakohane hooldamine ning jätkusuutlik arendamine. Luuakse võimalused uute tehnoloogiate katsetamiseks ja rakendamiseks (nt inseneerialabori võimekus autonoomsete seirelahenduste, robotika, humanoidide jms) arendamiseks.	PPA, SIM
4.	Tagatakse kaasaegne varustus ja innovaatiliste lahenduste (AI, automaatika ja robotika jms) kasutamine piiri valvamiseks ning piirivalvuri kompetentside arendamine kooskõlas tehnoloogia arengust tulenevate vajadustega.	PPA, SIM
5.	Kriiside, suursündmuste ja kriitiliste intsidentide korral politsei taktikalise juhtimise andmekogus (KILP) tagatakse reaalajas operatiivne ülevaade olukorrast vastutusalas (sh kaardirakendustes, kriisilukordades), olemasolevast võimekustest kui ka kasutuses olevatest ressurssidest. Tagatakse KILP koostalitlusvõime liidestatud ja liidestatavate infosüsteemidega ning selle jätkusuutlikkus.	PPA, SIM
6.	Tagatakse piirihalduse toimepidevus ning kriisivalmidus hübriid- ja julgeolekuohtudele vastupanuvõime tugevdamiseks ning nende ennetamiseks ja tõrjumiseks: 6.1. Suurendatakse füüsilise piiritaristu sh piiripunktide kaitset ja töökindlust (sh side, energia, seire ja infosüsteemid, varuasukohad jms) sh arendatakse erinevate ohtude tuvastamise ja tõrje võimekust. 6.2. Suurendatakse olukorrateadlikkust, eelhoiatust ja mehitamata süsteemide kasutamist. 6.3. Uuendatakse kriisiplaane ja tagatakse vajalik kriisialane väljaõpe.	PPA, SIM

Programmi juhtimiskorraldus

Ülevaade programmi koostamise, elluviimise ja aruandluse korraldusest

Programm ajakohastatakse kord aastas riigieelarve koostamise käigus, et tagada kooskõla riigi eelarvestrateegia ja riigi rahaliste võimalustega. Programmi kooskõlastab SIM, planeerides programmi kaudu teenuste raha ning selle kinnitab siseminister pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist. Programm tehakse kättesaadavaks ja vajaduse korral esitatakse teadmiseks või arvamuse avaldamiseks teistele programmi eesmärkidesse panustavatele pooltele.

Programm annab suuna välisvahendite planeerimisele ja kasutamisele.

Programmi elluviimist juhib ja järelevalvet selle elluviimise üle teeb sisejulgeoleku asekanstler.

Programmi elluviimist koordineerib ja selle täitmise üle teeb järelevalvet SIM. Programmi seire toimub kord aastas tulemusaruande koostamise käigus. Arengukava täitmise aruandluse, sh programmi aruandluse ja lõpparuande koostamisel lähtutakse seda reguleerivatest Vabariigi Valitsuse määrustest.

Siseturvalisuse arengukava juhtkomisjon annab valdkonna arengukavaga seotud tulemusaruande põhjal soovitusi valdkonna arengukava eesmärkide elluviimisega seotud ja neile kaasa aitavate programmide algatamiseks, muutmiseks või lõpetamiseks.

Vajaduse korral moodustatakse SIM-i poolt täiendavaid töörühmi ja korraldatakse arutelusid programmi elluviimisega seotud poolte ja huvirühmadega.

Programm avalikustatakse SIM-i kodulehel.

Ülevaade valitsemisaladest ja huvirühmadest, kes on programmi koostamisse ja rakendamisse kaasatud

Et luua siseturvalisuse valdkonnast terviklik arusaamine ja tõhustada koostööd, kajastatakse programmis olulisimate arendus- ja tegevuseesmärkide juures nende asutuste vastutus, kes planeerivad nende pakutavate teenuste raha selles programmis (va SIM VA välised asutused). Informatsiooniks on programmis välja toodud ka nende asutuste vastutus, kes oma teenuste raha siin programmis ei planeeri, kuid kelle panuseta jääks programmis nimetatud eesmärk saavutamata. Laiemate arendus- ja tegevuseesmärkide väljatoomine, mida ministeeriumid oma haldusalas ellu viivad, võimaldab luua valdkonnast terviklikumat arusaamist ja tõhustab koostööd.

Programmi uuendamiseks kasutatakse olemasolevaid kaasamise formaate ning tehakse koostööd teiste valitsemisalade asutustega ja teiste partneritega, aidates kaasa programmi eesmärkide saavutamisele. mis on välja toodud programmi üldinfo osas. Programmi tegevuste rakendamisse kaasatakse valitsemisalade asutusi ja teisi partnereid arendus- ja tegevuseesmärkide saavutamise kaudu. Kaasvastutajad ja partnerid, kes panustavad programmi eesmärkide saavutamisse, on Haridus- ja Teadusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Kaitseministeerium, Kliimaministeerium, Kultuuriministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Rahandusministeerium, Regionaal- ja Põllumajandusministeerium, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Riigikantselei, Eesti Pank, Eesti Kohtuekspertiisi Instituut, Maksu- ja Tolliamet, Riigi Infosüsteemi Amet, Põllumajandus- ja Toiduamet, Välisluureamet, Finantsinspeksioon, Eesti Pangaliit, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet, Transpordiamet, Kaitsevägi, Kaitsealiit, Terviseamet, Tervise Arengu Instituut, Rahapesu Andmebüroo, Raviamet, Keskkonnaamet, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, Vanglateenistus, Prokuratuur, Registrate ja Infosüsteemide Keskus, Sotsiaalkindlustusamet, Riigi Infokommunikatsiooni Sihtasutus, Andmekaitse Inspeksioon, Integratsiooni Sihtasutus, Kaitseväge Akadeemia, elutähtsat teenust ja veebisisu majutust osutavad ettevõtjad, kohalikud omavalitsused.

Programmi on lisatud viited teiste valitsemisalade arengudokumentidele.

Ülevaade programmi seostest teiste arengudokumentidega¹⁵

SISETURVALISUSE ARENGUKAVA 2020–2030 JA PROGRAMM SISEJULGEOLEK			
Eesti 2035 - üldised suunad, eeldused julgeoleku ja turvalisuse tagamiseks - täpsustab seatud sihte, valdkondade panust turvalisuse loomisel	Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“ - üldised suunad säästvaks arenguks, heaolu kasv, ühiskonna sidusus - aitab kaasa jätkusuutliku arengu eeldustele sh ühiskonna sidususele	Kriminaalpoliitika põhialused aastani 2030 - suunad kuritegevusevastase võitluse osas - arvestab läbivalt põhialustega	Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 - toetab inimeste heaolu ja turvalisust üldoskuste arendamise, ühise kultuuri- ja väärtusruumi kaudu; turvaline õppekeskkond - üldised suunad ohutu käitumise edendamiseks
Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030 - vigastussurmade, õnnetuste ja alkoholi tarbimise vähendamine, vaimne tervis - riskeeriva käitumise vähendamine	Heaolu arengukava 2023–2030 - sotsiaalne turvalisus, rändepoliitika eesmärkidele tugi - elukvaliteedi parandamine, turvatunne	Eesti digiühiskonna arengukava 2035 - sihid digiteenuste arendamise, küberturvalisuse ja ühilduvuse valdkonnas - arvestab tegevussuundadega IT teenuste toimepidevusel tagamisel ja uute tehnoloogiate kasutuselevõtul	Sidusa Eesti arengukava 2021–2030 - ühiskonna sidusus, jagatud riigidentiteet, kohanemise toetamine, kodanike algatav hoiak, kodaniku-ühiskonna võimestamine - üldised suunad, eeldused julgeoleku ja turvalisuse tagamiseks
Riigikaitse arengukava 2022–2031 - sisejulgeoleku tagamine, asutuste valmisolek kriisi või rünnaku ajal, Eesti iseseisvuse, suveräänsuse ja põhiseadusliku korra kaitse - eeldused tipuvõimetele, täpsustab tavaolukorras ja mitteriigikaitseliste kriiside jaoks vajalikku	Eesti välispoliitika arengukava 2030 - julgeolekut toetava rahvusvahelise keskkonna kujundamine, rahvusvaheliste suhete edendamine, reisimise riskikommunikatsioon, rahvastiku halduse toetamine Eesti maine kujundamise kaudu - arvestab tegevussuundadega, mõjutab eri poliitikate kujundamisega Eesti rahvusvahelist mainet	Noortevaldkonna arengukava 2021–2035 - noorte aktiivsus, üksijäämise ja eemaldumise ennetus sh toetav turvavõrgustik - üldised suunad sh noorte sotsiaalsete oskuste ja riskikäitumise vähendamiseks	Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava 2030 - toiduohutus ja sellega seotud tööohutus; maa- ja rannakogukondade elujõulisus - julgeolek ja turvaline elukeskkond on eeldus põllumajanduse arengukava eesmärkidele
Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035 - turvaline transpordi taristu, riskeeriva käitumise vähendamine, Schengeni piiriturvalisuse nõuetega arvestamine rahvusvahelise kauba- ja reisijateveo osas - üldised suunad, eeldused julgeoleku ja turvalisuse tagamiseks	Kliimamuutustega kohanemise arengukava aastani 2030 - üldised suunad kliimamuutuste mõjuga kohanemiseks, Eesti haavatavuse vähendamiseks, eeldused keskkonnakahju ja inimkannatuste vähendamiseks - pääste- ja kriisireguleerimis ja hädaolukordadeks valmisoleku edendamine, äärmuslike ilmastikuolude riskide maandamine		

¹⁵ tähistab teise arengudokumendi mõju siseturvalisuse valdkonnale.

 tähistab siseturvalisuse mõju teise arengudokumendi sihtidele.

LISA 1. 2025. a programmi ja programmi tegevuste eelarve täitmine

Programmi „Kindel sisejulgeolek” ja programmi tegevuste 2025. a eelarve täitmine

	Esialgne eelarve	Lõplik eelarve	Täitmine
Programm: Kindel sisejulgeolek	tuhat €	tuhat €	tuhat €
Programmi tegevus 1: Põhiseadusliku korra tagamine	tuhat €	tuhat €	tuhat €
Programmi tegevus 2: Raske- ja organiseeritud kuritegevuse vastane võitlus			
Programmi tegevus 3: Piirihaldus			

SISEMINISTEERIUM

